

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Storstad kontra landsort
– en jämförelse av elevers erfarenheter av
friluftsliv i skola och på fritiden

Jonas Abrahamsson
Marcus Rogö Helmner

LAU395

Handledare: Marianne Pipping Ekström och
Monica Petersson

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: HT12-2940-12

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstrakt

Titel: Storstad kontra landsort – en jämförelse av elevers erfarenheter av friluftsliv i skola och på fritiden.

Författare: Jonas Abrahamsson och Marcus Rogö Helmner

Termin och år: Ht 2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi- och arbetsvetenskap

Handledare: Marianne Pipping Ekström och Monica Pettersson

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: HT12-2940-12

Nyckelord: Friluftsliv, friluftsverksamhet, kulturellt kapital, genus

Sammanfattning

Denna studie syftar till att undersöka elevers uppfattningar och åsikter kring begreppet friluftsliv och friluftsliv undervisningen i skolan. Studien har en kvantitativ och komparativ ansats. Studien undersöker vilka skillnader och likheter som går att finna mellan grundskoleelever från storstad och landsort. Skillnader och likheter utifrån kön undersöks också i studien. Den teoretiska utgångspunkten utgår från Bourdieu och hans habitusbegrepp samt Hirdmans begrepp genuskontrakt. Studiens resultat baseras på 109 enkäter och informationen från dessa är bearbetat i statistikprogrammet SPSS. Resultatet visar att både elever från landsort och storstad är positivt inställda till undervisningen i friluftsliv. Resultatet visar också att elevernas syn på vad som är friluftsliv inte skiljer sig avsevärt åt beroende på bostadsort. Elever i landsorten har svarat att de har fler friluftsdagar samt att de anser sig ha större nytta av friluftsliv undervisningen i jämförelse med storstadseleverna. Det går också att se skillnader utifrån en könssekt i resultatet, även om skillnaderna oftast är små. Studien syftar till att ge en bild av elevers syn på friluftsliv vilket har betydelse för läraryrket då eleverna enligt LGR11 ska kunna påverka innehållet i undervisningen.

Förord

Vi har tillsammans genomgått lärarprogrammet med inriktning Idrott och Hälsa i Göteborg, vid sidan av skolan delar vi även ett stort intresse för friluftsliv. På våra praktikplatser har vi noterat att undervisning i friluftsliv varit sparsamt förekommande och att den friluftsupervisningen som funnits varit svag. Vi vill ställa frågor som förhoppningsvis leder till en reflektion kring vad friluftsliv är och hur det kan bidra till positiva naturupplevelser i skolan. Att hitta former för friluftsliv i undervisningen är en didaktisk utmaning som alla idrottslärare ställs inför med sina olika erfarenheter, intressen och skiftande möjligheter. Undersökningen är grundad på resultat från enkäter som delats ut i två olika orter, en storstad och en landsort. I resultatdiskussionen diskuterar vi skillnader och likheter kring hur eleverna har svarat kring frågorna om friluftsliv i de olika orterna, en jämförelse görs även mellan kön.

Tack!

Ett stort tack vill vi skänka Marianne Pipping Ekström som guidat oss med van hand genom arbetet med denna uppsats. Tack också till Monica Petersson som bidragit med god texthandledning. Till sist ett stort tack till våra vänner Erik och Ole som gett oss många fina stunder med fika, lunch och härlig gemenskap under de pauser vi tillsammans tagit från vårt uppsatsarbete samt medverkat i vår pilotstudie.

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1. Introduktion.....	1
1.2. Bakgrund.....	1
1.2.1. Definitioner och begrepp.....	1
1.2.2. Friluftsliv och dess historia.....	2
1.2.3. Friluftsliv och friluftsdagar i skolan.....	3
1.3. Styrdokument för Idrott och Hälsa	5
1.4. Tidigare forskning	6
1.5. Kulturellt kapital	9
1.6. Genusaspekter på idrottsutövning.....	10
1.7. Teoretisk anknytning.....	11
1.8. Syfte och frågeställningar.....	13

2. Metod

2.1. Val av metod.....	13
2.2. Design.....	14
2.3. Instrument.....	14
2.4. Urval- och bortfallsanalys.....	15
2.5. Genomförande.....	16
2.6. Dataanalys.....	16
2.7. Reliabilitet och validitet.....	16
2.8. Etisk hänsyn.....	17

3. Resultat

3.1. Elevers åsikter om friluftsliv.....	18
3.2. Friluftsliv, omfattning och innehåll.....	27

4. Diskussion

4.1. Resultatdiskussion.....	33
4.1.1. Kartläggning av hur elever uppfattar friluftsliv.....	33
4.1.2. Friluftsliv undervisningens innehåll och omfattning.....	35
4.2. Metoddiskussion.....	37
4.3. Didaktisk relevans.....	40
4.4 Vidare forskning och avslutande reflektion.....	40

Referenser

Elektroniska källor

Bilagor

Tabell- och figurförteckning

Tabeller

Tabell 1	9
Tabell 2	15
Tabell 3	22
Tabell 4	23
Tabell 5	24
Tabell 6	25
Tabell 7	31

Figurer

Figur 1	18
Figur 2	19
Figur 3	20
Figur 4	21
Figur 5	26
Figur 6	27
Figur 7	28
Figur 8	29
Figur 9	30
Figur 10	32

1 Inledning

1.1 Introduktion

Vid en flygande inspektion 2010 besökte Skolinspektionen 172 grundskolor i 64 olika kommuner i landet. Besöket var oannonserat och deras uppgift var bland annat att undersöka vilka aktiviteter som förekom på idrottslektionerna. Inspektionen ligger till grund för rapporten *Mycket idrott och lite hälsa* (Skolinspektionen, 2010) som visar att bollspel och bollekar är den klart mest förekommande aktiviteten på idrottslektionerna. Aktiviteter förknippade med att kunna hantera nödsituationer och friluftsliv förekom sällan trots att de betonas särskilt i kursplanen.

I den nya kursplanen för idrott och hälsa i Lgr 11 (Skolverket, 2011) uttrycks det att: "Positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva senare i livet." Friluftsliv och utevistelser nämns även som ett av tre huvudmoment i det centrala innehållet för ämnet i årskurs 7-9. Detta faktum kan tolkas som att friluftsliv är något viktigt och elementärt i skolämnet idrott och hälsa.

Engström (2010) visar i sin forskning att idrott- och friluftsvanor är mer vanligt förekommande bland de sociala grupper som innehar ett visst kulturellt och/eller ekonomiskt kapital. Begränsade möjligheter att få prova på friluftsliv i hemmet ger skolan en ännu större uppgift i att ge eleverna upplevelser och kunskap kring utevistelser och friluftsliv. Denna studies syfte är att undersöka hur eleverna uppfattar friluftsliv och vilka erfarenheter eleverna har i momentet friluftsliv.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Definitioner och begrepp

Friluftsliv är mångfacetterat och innefattar olika aktiviteter beroende på vem du frågar. *Svenskt Friluftsliv* är en paraplyorganisation innehållande 23 olika underorganisationer med sammanlagt två miljoner medlemmar. De företräder friluftorganisationerna i frågor som rör friluftsliv gentemot myndigheter, riksdag och regering. Bland dessa 23 organisationer finner man föreningsmedlemmar från bland annat Friluftsförbundet, Svenska Scoutrådet, Svenska brukshundklubben, Jägareförbundet, Svenska Turistföreningen, Sportfiskarna,

Cykelfrämjandet och Svenska livräddningssällskapet för att nämna några. Flera av dessa organisationer har egna tolkningar och definitioner av friluftsliv, därför ska vi nedan försöka reda ut några olika definitioner och begrepp för att underlätta den fortsatta läsningen.

Friluftsliv

Den definition av friluftsliv som brukar räknas till den officiella i Sverige lyder: "friluftsliv är vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling" (Friluftsgruppen, 1999). Citatet tyder på att friluftsliv ska innebära rörelse eller vistelse utomhus i syfte att byta miljö och uppleva naturen. Enligt definitionen ska friluftsliv vara fritt från prestationskrav och tävlingsmoment. Definitionen arbetades fram av Friluftsgruppen som tillsattes av Kulturdepartementet för att särskilja begreppen idrott och friluftsliv. De behövde skiljas åt eftersom att man från statligt håll menade att idrottsrörelsen och friluftsrörelsen hade olika syften och därför inte kunde få statligt bidrag i samma kuvert (Backman, 2004).

Idrottsaktiviteter

Friluftsliv snuddar vid idrott. Riksidrottsförbundet (RF) definierar idrott i sina stadgar som: "fysisk aktivitet som vi utför för att kunna prestera mera, ha roligt och må bra" (s.2, 2009). En definition som är fri för tolkning men som inte är helt olik definitionen av friluftsliv. Utövning av friluftsliv passar in i definitionen av idrott om man bortser från orden prestera mera, då friluftsliv ska vara fritt från prestation.

Friluftsaktiviteter

I gränslandet mellan friluftsliv och idrott befinner sig friluftsaktiviteter. Friluftsforskaren Johan Öhman, vill skilja på friluftsliv och friluftsaktiviteter. Han menar att friluftsaktiviteter är fysisk aktivitet ute i naturen via lekar och spel med karaktär av idrott. Vidare beskriver han friluftsliv som aktiviteter som innebär att leva i naturen (Öhman, 1999).

1.2.2 Friluftsliv och dess historia

Att ägna sig åt friluftsliv var något som i Sverige påbörjades i slutet av 1800-talet, då mindre skaror från de övre samhällsklasserna började med alpinism och stärkande friluftsliv. Ett allt större intresse för äventyr och geografiska upptäckter växte fram under denna tid och flera

svenska upptäcktsresenärer började i denna tid sin gärning. Grupper med naturskyddsintressen bildades i bakvattnet av industrisamhällets framväxande och dess påverkan på landskapet. I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet bildades flera olika organisationer med intressen i kontexten kring natur, friluftsliv och miljö. År 1885 bildades *Svenska turistföreningen*, *Föreningen för skidlöpningens framtid* (nuvarande *Friluftsförbundet*) startades 1892, *Svenska naturskyddsföreningen* etablerade sin verksamhet 1909 medan *Svenska scoutförbundet* bildades 1912 tre år senare (Sandell & Sörlin, 2000:10-14).

Framförallt *Friluftsförbundet* och *Svenska scoutförbundet* blev viktiga instrument för Sveriges unga i början av 1900-talet. Genom att fostra de rotlösa ungdomarna med hjälp ansvarstagande för varandra och naturen skapades en nödvändig känsla av sammanhang och gemenskap i en föränderlig tid. Kombinationen av friluftsliv ute i det svenska landskapet tillsammans med fysiska aktiviteter och idrott i den samma, lade en god grund för byggandet av en ny stark generation för Sverige (Sandell & Sörlin, 2000:27-34).

Friluftsforskaren Johan Arnegård menar att friluftslivet under senare år blivit mer sportifierat och upplevelsepräglad. Arnegård anser att den individuella prestationen blivit allt viktigare för dagens friluftsutövare. Att ta sig igenom spänningsfyllda aktiviteter i extrema förhållanden och ge sig själv nya utmaningar är populära inslag i det nya friluftslivet (Sandell, Arnegård & Backman, 2011).

1.2.3 Friluftsliv och friluftsdagar i skolan

Friluftsliv introducerades i svensk skola 1955 då 10-12 dagar per läsår skulle avsättas till friluftsdagar. Dessa motiverades bland annat som värdefulla avbrott från den vanliga undervisningen, som stärkande och härdande av individen samt som möjlighet för eleverna att förstå naturens skönhet och behovet av miljövård. I läroplanerna för grundskolan som följde 1962 och 1969 var tilldelningen av tid till friluftsdagar i stort sett på samma nivå som 1955 och med liknande syften och mål (Backman, 2004).

När 1980 års läroplan introducerades började nedskärningarna. Nu skulle 4-8 dagar av läsåret ägnas åt friluftsverksamhet med syftet att ge eleverna aktiv rekreation, omväxling i undervisningen samt möjlighet till vistelse ute i naturen. Moment inom idrott som var svårt att bedriva under vanliga idrottstimmar skulle under dessa dagar särskilt prioriteras

(Skolöverstyrelsen, 1980).

När sedan nästa läroplan för grundskolan kom 1994 (Skolverket, 2000) var de obligatoriska friluftsdagarna helt borttagna i kursplanen för idrott och hälsa. Den lokala skolan fick nu istället i uppgift att på egen hand frigöra medel för att uppnå målen i friluftsliv. I samma kursplan poängteras värdet av att bevara den kulturella traditionen som finns i vårt land kring att vistas utomhus, i och med naturen. Friluftsliv blev även ett av uppnåendemålen i idrott och hälsa, där eleverna efter avslutad kurs i nionde klass skulle: “kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider” (Skolverket, 2000).

Hösten 2011 utkom den senaste och nuvarande läroplanen för grundskolan, den som kallas Lgr 11 (Skolverket, 2011). Kursplanen i idrott och hälsa betonar att undervisningen ska syfta till att utveckla elevernas intresse för att vistas i naturen och vara fysiskt aktiva, under skoltiden men även längre fram i livet. Ämnet idrott och hälsa ska, genom undervisningen i friluftsliv ge eleverna en förmåga att planera och genomföra vistelse utomhus under olika årstider och förhållanden. I Lgr 11 har *Friluftsliv och utevistelse* blivit en av tre huvudrubriker i det centrala innehållet som beskriver kursen tillsammans med *Rörelse* och *Hälsa och livsstil* (Skolverket, 2011).

Lundvall (2011) behandlar friluftsverksamheten i skolan och påpekar de växande skillnader mellan stad och glesbygd som gjordes i mitten på 1950-talet. Detta visar sig i kursplanen från 1955 där elever bosatta i städer anses ha ett särskilt stort behov av omväxling och kontakt med naturen. Skolor som var belägna i städer fick dessutom tilldelat fler friluftsdagar i timplanen för att lära ut om allemansrätt och naturvård. Genom att ha studerat kursplanerna ur ett historiskt perspektiv konstaterar Lundvall att två paradigmskiften kan skönjas som visar på utvecklingen av friluftsverksamheten i skolan. Det första är att friluftsliv under 1900-talet har kommit att infogas under kroppsövningsämnet, det vi idag kallar idrott och hälsa. Det andra paradigmskiftet kopplar Lundvall till kursplanerna som utkommit kring det senaste sekelskiftet och konstaterar att i dessa har begreppen friluftsdagar och friluftstimmar helt tagits bort. Det finns som tidigare påpekats inte nu längre några rekommendationer till landets skolor att arrangera friluftsdagar i undervisningen. Begreppet friluftsverksamhet har ersatts av beteckningen friluftsliv i den nya kursplanen i Lgr 11 (Skolverket, 2011). Lundvall (2011) menar att i och med att syftet med friluftsverksamheten och dess tidsangivelser i timplanen plockades ut ur Lpo 94, kan man göra tolkningen att friluftsverksamheten förlorat sin

legitimitet som ett skolarbete bland andra i skolan. Lundvall påpekar också att friluftsdagarna minskade till hälften i och med införandet av Lpo 94 och antalet timmar i Idrott och Hälsa på gymnasiet minskade med nästan lika mycket.

1.3 Styrdokument för idrott och hälsa

Styrdokumentet påpekar att friluftsliv skall ingå som ett moment i undervisningen men direktiven för hur det skall bedrivas är knapphändiga. I rak motsats till riktlinjerna för exempelvis simning, där instruktioner för undervisningen anges in i minsta detalj (Skolverket, 2011).

I den nya kursplanen för idrott och hälsa (Skolverket, 2011) finns begreppet friluftsliv omnämnt ett flertal gånger. Redan i den andra meningen står det att “Positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva senare i livet” (ibid s. 51). Kursplanen är indelad under tre rubriker: *Syfte*, *Centralt innehåll* och *Kunskapskrav*. Under den första rubriken beskrivs syftet med ämnet som bland annat ska leda till att eleverna utvecklar ett intresse för att “vara fysiskt aktiva och vistas i naturen” (ibid s. 51). Vidare beskrivs att: “Genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider och få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv” (ibid s. 51). Enligt kursplanen i Idrott och hälsa ska eleverna också “ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att [...] genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer” och även “hantera nödsituationer på land och i vatten”
Rubriken *Centralt innehåll* för årskurs 7-9 är indelad i tre under rubriker. Dessa är *rörelse, hälsa och livsstil* och *Friluftsliv och utevistelse*. Den sistnämnda beskriver kunskapskraven för årskurs 7-9 i punktform på följande sätt:

- Att orientera i okända miljöer med hjälp av kartor och andra hjälpmedel för positionering.
- Hur olika friluftslivsaktiviteter kan planeras, organiseras och genomföras.
- Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.
- Kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse.
- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap, enligt principen för förlängda armen (Skolverket 2011, s. 54)

1.4 Tidigare forskning

Erik Backman är en av Sveriges ledande forskare inom friluftsliv och även lektor och fil.dr i utbildningsvetenskap, med inriktning mot bland annat idrott och fritid.. Backman tar upp ett flertal specifika värden som undervisning i friluftsliv kan innefatta. Han hävdar att med hjälp av friluftsliv kan bland annat samarbete, miljömedvetenhet, rörelseglädje, hälsa och integrering av kunskapsområden främja en god undervisning i ämnet idrott och hälsa. Vidare beskriver han den genuina, skandinaviska friluftstraditionen som med hjälp av sin enkelhet med vistelse nära naturen kan ge viktiga ekologiska perspektiv som kan bana väg för motstånd mot kommersialism och konsumtion (Sandell, Arnegård & Backman, 2011).

I sin senaste bok gör Backman ett försök att kategorisera de olika typer av friluftsliv som han menar präglar friluftsliv idag. Sammanlagt sex olika typer av friluftsliv målas upp som den karta friluftsliv består av: det *ordinära friluftslivet*, det *exklusiva*, det *genuina*, det *nya*, det *praktiska* samt det *teoretiska friluftslivet*. Det *ordinära* och *exklusiva friluftslivet* bestäms av vilken sorts miljö, vilka erfarenhetskrav och vilken fysisk förmåga som krävs av utövaren. Ett *ordinärt friluftsliv* bedrivs med små medel i närmiljö medan det *exklusiva friluftslivet* kräver god utrustning, en uthållig kropp och stor utmaning. *Genuint friluftsliv* kan liknas vid ett enkelt, spartanskt liv nära naturen. Backman beskriver det *nya friluftslivet* som friluftaktiviteter som sportifierats bland annat med hjälp av teknisk utveckling, exempel på detta friluftsliv är bland annat klättring inomhus och längdskidåkning på konstfrusen snö i tunnel (Sandell, Arnegård & Backman, 2011).

Gymnastik och idrottshögskolan (GIH) i Stockholm startade 2001 ett forskningsprojekt, *Skola - Idrott - Hälsa* (SIH-projektet), som syftar till att kartlägga barns och ungas fysiska aktivitet i skolan och på fritiden. Sociala konsekvenser i förhållande till skillnader vad gäller olikheter i fysisk aktivitet och olika uppväxtvillkor är aspekter som undersöks i studien. I projektet som pågick mellan 2001-2008 gjordes fyra studier med inriktning på olika åldrar. Sammantaget har 1976 barn på 48 skolor bidragit med underlag för kartläggningarna. Frågorna i enkätmaterialen behandlade bland annat i vilken utsträckning friluftsliv fanns med i idrottsundervisningen, lärarnas uppfattning om elevernas kunskapsnivå i ämnet och i vilken utsträckning friluftsdagarna på grundskolan ägnades åt friluftsliv. Forskningslinjer för projektet är bland annat att studera aktivitetsmönster och att relatera till idrottsundervisning i skolan och till bakgrund och omgivningsfaktorer (Gymnastik och idrottshögskolan, 2012).

I *SIH-projektets* rapport nr 3 *Är det inne att vara ute?* ställs utövande av friluftaktiviteter i relation till var i landet man bor, slutbetyg i ämnet idrott och hälsa samt social bakgrund med mera. Det framkommer att det är vanligare att man har provat på fler antal aktiviteter kopplade till friluftsliv ju längre norrut i landet man är bosatt. I Norrland var siffran för de som svarat att de provat på 4 eller flera idrottsaktiviteter 49 %. I Svealand blev resultatet 45 % och i Götaland 33 % (Backman, 2004).

I uppsatsen *Ut och njut: En jämförelse av 15-åringars friluftsvanor 2001-2007* har data från *SIH-projektet* sammanställts och analyserats. En av frågeställningarna var att undersöka hur friluftsupervisningen ser ut i skolan. Simning, orientering och skridskor var de aktiviteter som respondenterna angav som de vanligast förekommande aktiviteterna i skolundervisningen. De tre aktiviteterna som rankades som de minst förekommande var friluftsteknik, paddling och långfärdsskridskor. Studien visar att det blir allt vanligare att de dagar som tidigare var friluftsdagar i skolan numera fylls med andra mer sportinriktade aktiviteter och tendenser visade på att man i Norrland bedrev friluftsliv i skolan i en större utsträckning än i Götaland och Svealand. I Norrland svarade 88 % av respondenterna att de haft simning "varje vecka/ibland" i skola i undersökningen från 2007. I Götaland angav respondenterna 27.3% att de haft simning "varje vecka/ibland" och i Svealand var siffran 5.8% (Höckert & Pamelius, 2012).

Öhman och Öhman (2011) menar att utövning av friluftsliv i naturen erbjuder erfarenheter av våra kroppar som vi inte får genom vårt vardagliga liv. När kroppen tvingas till anpassning av naturens skiftningar, krafter och väder och vi får känna hunger, trötthet och glädje, påminns vi om vår kroppsliga existens. De menar att det genom friluftsliv finns möjlighet till att låta kroppens rytm få leva i harmoni med naturens rytm av ljus – mörker, regn – solsken och värme – kyla.

Friluftsliv i förändring är ett tvärvetenskapligt forskningsprogram bestående av 18 forskare från sju olika universitet som finansieras av Naturvårdsverket. Denna forskning vill undersöka friluftslivets dynamik och dess förändring. Klassperspektiv och välfärdsfrågor är några av nyckelbegreppen som behandlas i forskningen (Friluftsforskning, 2012). En av de rapporter som ingår i forskningsprogrammet är *Vad är friluftsliv?* (Friluftsliv i förändring, 2008). Här tillfrågades respondenterna genom en enkätundersökning att lista aktiviteter och rangordna dem efter vilka aktiviteter de ansåg vara friluftsliv. "Vandringar i skog och mark",

“fjällvandring” (87 respektive 88 % ansåg att dessa är helt och hållet förknippade med friluftsliv) och “kajakpaddling” (62 %) “fågelskådning” (59 %) rangordnades högst. “Gå i en park i staden” hamnade lägst i rankingen även om många (77 %) svarade att också detta i någon mån är friluftsliv.

Forskning har genomförts genom att intervjua idrottslärare för att höra hur de uppfattat elevernas attityder kring friluftsliv och friluftsverksamheten i skolan. Idrottslärarna i studien menar att friluftsliv utgör en liten del av skolungdomens fritid och att friluftsliv har svårt att leva upp till tonåringars behov av stimulans, samt att friluftsliv har en viss tontighetsstämpel över sig (Arnegård, Backman & Sandell, 2011).

Boken *Lärande i friluftsliv* behandlar begreppet friluftsliv i relation till skola, lärarutbildning och kursplaner. I omkring femtio uppsatser och avhandlingar från GIH i Stockholm har det under senare år diskuterats varför det inte finns mer friluftsliv inom ämnet idrott och hälsa, inte minst på grund av betoningen av friluftsliv i kursplanerna. Det har i dessa arbeten diskuterats hur lärare ser på friluftsliv, vad de har för kompetens och vilka mål undervisningen har. Man har också undersökt friluftsliv ur ett elevperspektiv med fokus på värderingar medan andra undersökningar fokuserar på idrottslärarutbildningarna. Gemensamt för de olika rapporterna inom området är enligt Lundvall (2011), lärarstudenters förvåning över att friluftsliv får så lite utrymme i idrott och hälsa i förhållande till dess tydliga placering och målbeskrivning i kursplanerna. De förklaringar som beskrivs är exempelvis tidsbrist, knappa resurser och ovana inför hur friluftsliv ska utövas i undervisningen.

De senaste kursplanernas utformning och avregleringen av friluftsutövandet inom skolan anges också som bidragande orsaker. Angående lärarutbildningarna menar Lundvall att kurser i friluftsliv omfattar 10 % av utbildningen i idrott och hälsa. Studenterna beskriver dessa inslag i utbildningen som värdefulla även om dessa erfarenheter är svåra att sätta i samband med rollen som aktiv lärare efter avslutad utbildning. Undersökningar visar att lärarstudenterna har liten egen erfarenhet av friluftsliv och det går inte att se någon skillnad mellan de som växt upp i storstad och landsbygd. En amerikansk studie visar att utomhuslek hos barn minskat med 90 % under endast en generation. Undersökningar liknande denna kan då visa på behovet av undervisning av friluftsliv inom skolans ramar (Lundvall, 2011).

1.5 Kulturellt kapital

För att få en bredare förståelse av den närmiljö där våra skolor är belägna har vi valt att titta lite närmare på det politiska läget och de socioekonomiska förhållandena. Storstaden som är med i vår studie styrs av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet under mandatperioden 2010-2014. Tillsammans bildar de majoritet i både kommunstyrelse och kommunfullmäktige. I landsorten är Socialdemokraterna det största partiet med nästan 39 % av rösterna. Under mandatperioden som råder bildar Socialdemokraterna ett minoritetsstyre i kommunen där de samarbetar med Centerpartiet och har stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Socioekonomi

I denna studie har vi valt att definiera socioekonomi som ett uttryck som värderas utifrån: inkomst, arbetslöshet, utbildningsnivå, härkomst. Nedan följer statistik från de två platser där vår undersökning genomförts.

Tabell 1. Socioekonomiska förhållanden. Storstad och landsort, (Göteborgs stad, Göteborgsbladet 2012, Regionförbundet, Jönköpings län, 2012).

	<i>Storstad</i>	<i>Landsort</i>
<i>Folkmängd:</i>	57 000	13 200
<i>Medelinkomst:</i>	264 000 kr/år	258 000 kr/år
<i>Eftergymn.utbildning*:</i>	60,8 %	23 %
<i>Arbetslöshet**:</i>	4,8 %	2,5 %
<i>Ohälsotal***:</i>	19 dgr/person	25 dgr/person
<i>Andel utlandsfödda:</i>	13,7 %	13 %

---

*= Andel personer vars högsta utbildningsnivå klassificerats som eftergymnasial utbildning.

** = Andel personer i åldern 16-64 som är öppet arbetslösa.

***= Beräknas genom att summera dagarna med olika slags försörjningsersättningar och dividera dessa dagar med befolkningen mellan 16-64 år.

1.6 Genusaspekter på idrottsutövning

Genus är ett begrepp som används för att förstå och skilja på de handlingar, tankar och föreställningar som skapar våra sociala kön. Begreppet började användas inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning under 1980-talet och används idag för att betona den relation som finns och skapas mellan könen (Nationalencyklopedin, NE).

Begreppet genusordning förklarar idrottsforskaren Håkan Larsson som den av samhället utpekade ordningen mellan det kvinnliga och det manliga. Denna genusordning (könsmaktordning) innebär enligt Larsson att praktiserandet av ”flickighet” och ”pojkhighet” värderas på olika sätt. Fram till 1980-talet bedrevs idrottsundervisning i Sverige könsåskilt från årskurs fem och uppåt. Flickgymnastiken var mycket präglad av den kvinnliga gymnastiken och ett estetiska uttryckssätt. I pojkgympastiken betonades fysisk träning, samarbetsförmåga och ledarskapsförmåga (Larsson & Meckbach, 2007).

När Lgr 80 infördes på 1980-talet föreslogs samundervisning för flickor och pojkar (Skolöverstyrelsen, 1980). Denna övergång ledde till att den kvinnliga gymnastiken fick stå tillbaka för fysisk träning samt samarbets- och ledarförmåga i den nya samundervisningen. Larsson illustrerar detta skifte som ett exempel på genusordningen inom idrottsämnet, där det som förut gällde för pojkar fick företräde framför det som gällde för flickor (Larsson & Meckbach, 2007).

Idrott, kön och genus – en kunskapsöversikt är en rapport utgiven av Riksidrottsförbundet (2003) som innehåller samhällsvetenskaplig forskning om idrott, kön och genus. En av artiklarna i rapporten är författad av Stig Elofsson, forskare vid Stockholms universitet. Denna artikel behandlar könsskillnader i barns och ungdomars fritidsvanor. En fråga som Elofsson undersökt är om idrotten upprätthåller de traditionella könsrollerna. Resultat av Elofssons forskning visar att ungdomar oavsett kön anser att de viktigaste anledningarna att sysselsätta sig med idrott är att ha kul, att träna och vistas i en gemenskap. Att vinna är underordnat de sociala värden som idrotten medför. Det som skiljer pojkar och flickor åt är att pojkar tenderar att värdera tävlingsmomentet och prestationen högre än flickor. Flickorna i sin tur lyfter fram de sociala aspekterna något mer än pojkarna. Dock inte lika tydligt som pojkarna tenderar att lyfta fram prestationsaspekten och att spela i de bästa laget som viktigt.

Elofsson drar slutsatsen att könsskillnaderna primärt inte handlar om att flickor framhåller sociala värden utan att pojkar framhåller prestation och tävlingsmomentet. Detta är en viktig

distinktion att göra om målet är att engagera fler flickor och kvinnor inom idrotten. Resultat från Elofssons forskning visar också på att pojkar i högre grad är medlemmar i en förening än vad flickor visat sig vara. Elofsson har också jämfört medlemskap i en idrottsförening med ungdomarnas sociala bakgrund och familjens materiella resurser. Här framkom tydliga kopplingar mellan de materiella resurserna och medlemskap i förening. Om familjen hade stora materiella resurser var det mer sannolikt att ungdomarna även hade medlemskap i en förening. Dessutom visade det sig att flickors sociala bakgrund hade en större påverkan och visade större skillnader jämfört med pojkar (Riksidrottsförbundet, 2003).

1.7 Teoretisk anknytning

Vad gäller teorier och dess användning i uppsatser menar Rienecker och Jorgensen att det i de flesta fall inte används hela teorier, istället plockas delar av teorins nyckelbegrepp som sedan används i analysen (Rienecker & Jorgensen, 2008). I denna uppsats har vi valt att använda begreppet *habitus* som utgångspunkt. Detta begrepp är taget från Bourdieu som utvecklade teorier om kulturellt kapital och analyserade det franska utbildningssystemet utifrån begreppet *habitus* som kan beskrivas som en livsstil, som ett kollektiv eller en grupp av människor tillägnat sig. *Habitus*begreppet innefattar individers attribut, exempelvis tankesätt och att utveckla smak för olika företeelser. Bourdieu ägnade sig åt att kartlägga Frankrikes medel- och överklass, utifrån deras *habitus*, inom områden som konst, mode och vetenskap. Bourdieu intresserade sig vidare för hur maktstrukturer formas och återformas genom människors möjligheter och misslyckanden att göra karriär i samhällets olika skikt (NE, 2012).

I boken *Distinction - A social critic of the judgement of taste* beskriver Bourdieu *habitus*begreppet på följande sätt:

The habitus is necessity internalized and converted into a disposition that generates meaningful practises and meaning-given perceptions; it is a general, transposable disposition which carries out a systematic, universal application - beyond the limits of what has been directly learnt - of the necessity inherent in the learning conditions (Bourdieu, 1984: 170).

Engström (2010) använder Bourdieu *habitus*begrepp som en teoretisk utgångspunkt i relation till olika former av idrott och dess förekomst i samhället. Författaren utgår från att den ekonomiska situationen och den sociala kontexten spelar in när det kommer till frågan varför

människor utövar en viss form av idrott eller ägnar sig åt någon form av fysisk aktivitet. Flera olika parametrar påverkar valet av utövandet, exempelvis var man bor och vilket umgänge man har. Engström har tagit intryck från Bourdieus tes att:

smaken för olika sporter och motionsutövning är relaterade till social position och kulturellt kapital. Valmöjligheterna är både begränsade och reglerade av den kulturella och sociala kontext man vuxit upp i och för närvarande tillhör (Engström, 2010:85).

Vidare menar Engström, utifrån habitusbegreppet, att smaken för olika saker såsom vilken fritidssysselsättning en pojke eller flicka väljer att sysselsätta sig med kan relateras till exempelvis boendeort. Det skulle alltså från denna utgångspunkt skilja på vilka förväntningar som exempelvis finns på en ung pojke bosatt i innerstaden i Stockholm och en pojke i samma ålder bosatt på landsbygden på Västgötaslätten. Habitusbegreppet måste enligt Engström relateras till några andra av Bourdieus nyckelbegrepp för att bli begripliga och meningsfulla. Ett sådant begrepp är kapitaltillgångar. Det kan exempelvis röra sig om ekonomiska, sociala eller kulturella tillgångar av olika slag (Engström, 2010:42-48).

Hård af Segerstad menar att lärare måste förstå att friluftsliv är en konstruktion, såväl kulturell som social. Även Segerstad gör kopplingar till Bourdieus habitusbegrepp och förklarar det på följande vis: "Begreppet habitus ska ses som ett förkroppsligat system av dispositioner, tankar, handlingar och beteenden som individen bär med sig från den sociala miljö som format honom eller henne" (Hård af Segerstad 2011, s. 80).

Denna studie ämnar också till att undersöka om skillnader finns mellan pojkar och flickor och deras erfarenheter av friluftsliv och av friluftslivundervisningen i skolan. En genusteori blir därför relevant att redovisa bredvid Bourdieus habitatbegrepp. Vi väljer då att använda oss av Hirdmans begrepp *genuskontrakt*. Genuskontraktet syftar till att beskriva relationen mellan könen både i vardagslivet och på en samhälls nivå. Ett exempel på detta är hur politiska beslut som fattas utifrån de rådande normerna påverkar relationen mellan män och kvinnor (NE, 2012). Hirdman beskriver begreppet på följande sätt:

Man skulle, för att värja sig från dessa inbyggda självklarheter, kunna kalla denna gamla urtext, denna banala slagdänga för ett slags grundkontrakt. Som ett sätt att återge det mönster det skapar dess människoursprung, dess kulturella hemvist. Det stereotypa genuskontraktet. Det ska ses som en webersk idealtyp, jämförbar med t.ex.

idealtypen “marknaden”, detta starka och styrande begrepp som fått sitt innehåll från verkligheten, men som inte är verkligheten utan situationens “essens” kanske man kan säga (Hirdman 2008, s. 84).

1.7 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att kartlägga hur elever i årskurs nio från två olika boendemiljöer uppfattar friluftsliv som begrepp och kartlägga deras erfarenheter och attityder. Studien ämnar även att utifrån elevernas perspektiv undersöka friluftslivsundervisningens innehåll och omfattning i ämnet idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Finns det någon skillnad mellan flickor och pojkar vad gäller deras uppfattningar och erfarenheter?
- Skiljer sig elevernas attityder åt beroende på om de bor i en storstad eller i en landsort?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut, vilken typ av aktiviteter genomförs och i vilken omfattning?

2 Metod

2.1 Val av metod

Forskningsstrategin som använts i studien har en kvantitativ ansats. Frågeenkäter används när en studie vill kunna säga någonting om en population eller en särskild grupp av människor (Hassmén & Hassmén, 2008). Vidare kan frågeundersökningar se ut på flera sätt och brukar delas in i två huvudgrupper: informantundersökningar och respondentundersökningar. Vid en informantundersökning nyttjas svarspersonerna som källor med information, som i ett senare skede prövas källkritiskt. En respondentundersökning å andra sidan bygger på svarspersonernas tankar och tyckande, där forskaren sedan försöker beskriva och förklara på vilket sätt olika grupper av respondenter liknar eller skiljer sig från varandra (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2009).

Även respondentundersökningar brukar delas in i två typer av undersökningar, samtalsintervjuundersökningar samt frågeundersökningar. Dessa skiljer sig åt genom att det i samtalsintervjuer finns möjlighet till interaktion mellan intervjuare och respondent, medan alla svarspersonerna i en frågeundersökning får samma standardiserade frågor med ett antal förutbestämda, fasta svarsalternativ (Esaiasson et al, 2009).

En kvantitativ metod valdes i undersökningen av flera olika anledningar. En anledning är att vi föredrar att jobba med siffror framför ord, vilket en kvalitativ studie gör på ett annat sätt. Vi bedömer även att det i vår studie där syftet är att kartlägga och försöka finna samband är mer lämpligt med en kvantitativ metod med neutral utgångspunkt. Jämfört med en kvalitativ metod där din roll som forskare blir mer avgörande och då kan bidra till studiens vägval/riktning som inte är önskvärt. Siffror anses enligt oss mer neutrala och svårare att tolka fel än ordet.

2.2 Design

I studien används en tvärsnittsdesign vilket innebär insamlande av data från mer än ett fall. I vår studie innebär det data från två olika orter. Den kvantitativa datan innehållande flera variabler analyseras sedan för att finna samband och mönster (Bryman, 2011). Studien jämför niondeklassarnas uppfattningar om friluftsliv från två vitt skilda boendeförhållanden utifrån en identisk metod. Därmed kan studien kallas komparativ, en metod som bör användas när frågeställningar ska förklaras eller bli tydliggjorda i bestämda sociala grupper (Bryman, 2011). Den ena skolan är belägen i en mindre landsort med hela kommunen som upptagningsområde, medan de andra två skolorna i studien är belägna i en stadsdel i en av vårt lands största städer.

2.3 Instrument

Enkätfrågorna (se bilaga 1) är formulerade med en fråga och ett antal alternativ som eleverna värderar i förhållande till varandra. De första frågorna som berör attityder till friluftsliv har många olika svarsalternativ för att täcka in så många olika möjliga svar som möjligt. Enkäten, eller frågeformuläret, innehåller olika typer av frågor. Till att börja med användes demografiska frågor för att fastställa kön och geografisk boendeort hos respondenterna. Vidare användes beteendefrågor. När dessa används är det viktigt att tänka på minneseffekten, det vill säga att det kan vara svårt att minnas beteenden i dåtid. En annan aspekt att ta hänsyn

till är att människor har en tendens att inte vilja rapportera det som anses vara negativa beteenden och en vilja att överdriva det som anses vara positiva beteendemönster (Hassmén & Hassmén, 2008). Ytterligare en typ av frågor som vi använt oss av i vår undersökning är frågor om attityder och åsikter. Här kan det vara av vikt, för validitetens skull, att ha olika frågetyp för åsikts- respektive attitydfrågor. När det kommer till kunskapsfrågor är det viktigt att se till själva testsituationen, om exempelvis frågeformuläret görs i hemmet är det svårt att veta vem som egentligen svarar på frågorna och på så vis veta vems kunskap det i verkligheten är man testa (Hassmén & Hassmén, 2008).

2.4 Urval- och bortfallsanalys

Urvalsmetoden som använts i studien är ett bekvämlighetsurval då skolorna valdes ut med hjälp av författarnas personliga kontaktnät. Åtta olika klasser i årskurs nio har bidragit med data för studien. Fyra av klasserna i studien studerade på *Skola A* som är belägen i en *landsort*. De andra fyra klasserna studerade på skolor i en stadsdel i en *storstad*, två på *Skola B* och två på *Skola C*. Sammanlagt delades 109 enkäter ut på skolorna och lika många samlades in. För att se fördelningen mellan pojkar och flickor, se tabell nedan.

Tabell 2. Enkätundersökningens totala urval.

		Flickor	Pojkar	Summa
<i>Skola A</i>	18	33	51	
<i>Skola B</i>	16	15	31	
<i>Skola C</i>	11	16	27	
<i>Antal elever totalt:</i>		45	64	109

Ett återkommande problem när man arbetar med undersökningar är förekomsten av bortfall. Bortfallet brukar delas in i externt och internt bortfall. Med externt bortfall menas de personer som vid val av undersökningsgrupp ej dyker upp eller inte går att nå vid tillfället för undersökningen. Internt bortfall kan beskrivas som de enkäter som blivit felaktigt ifyllda eller bestå av enkäter med icke besvarade frågor (Stukát, 2011). I denna studie finns inget externt bortfall, då vår undersökningsgrupp bestod av alla de elever som vid vårt besök var närvarande. Alla närvarande elever deltog även i enkätundersökningen. Ett visst internt bortfall finns i vår studie då några av respondenterna inte besvarat alla frågor i enkäten.

Stukát (2011) menar att varje undersökning har sin egen speciella karaktär och därmed också sina särskilda svagheter. Fråga sex, sju och åtta hade två enkäter vardera med uteblivna svar. Fråga nio hade fem stycken bortfall i form av uteblivna svar. Även fråga tio hade fem stycken bortfall, detta skulle kunna förklaras med att fråga nio och tio var placerade på sista sidan. Sida fyra som var sista sidan var även baksida och därför kan det vara så att några av respondenterna inte sett den och av misstag inte fyllt i de två sista frågorna.

2.5 Genomförande

Efter att enkäten bearbetats med hjälp av pilotstudiens synpunkter samt handledares hjälp togs kontakt med rektor för respektive skola via telefon. Efter rektorernas medgivande tillfrågades lärare på de olika skolorna och en överenskommelse om tid och plats för undersökningen gjordes. Vid tillfället för enkätundersökningen presenterade vi oss kort om vad vi studerade, att vi kom från Göteborgs universitet samt berättade kortfattat om undersökningens syfte. Eleverna informerades även om att deltagande i enkäten var frivilligt och anonymt (Forskningsetiska rådet, 2012).

2.6 Dataanalys

Analysen i studien gjordes med hjälp av statistikprogrammet SPSS. Datan analyserades via *Descriptive statistics* och *Crosstabs* med flera variabler.

2.7 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet kan också beskrivas som tillförlitlighet och upprepbarhet. Om två undersökningar utförs med kort tidsintervall och resultatet blir detsamma kan de anses ha en hög reliabilitet. Validiteten berör giltigheten i undersökningen, det vill säga om den verkligen

lyckas svara upp till det den är tänkt att beskriva eller förklara. För att förklara dessa begrepp använder ett exempel med en våg. För att få veta din kroppsvikt kliver du upp på vågen, sedan kliver du av vågen och kliver på igen. Om vågen då visar samma vikt båda gångerna är vågen tillförlitlig, och den innehar en god reliabilitet. Om nu 20 personer skulle göra samma sak, de väger sig på vågen vid två på varandra följande tillfällen går det också att använda en korrelationskoefficient för att mäta sambandets styrka. Detta är en analysteknisk teknik för att mäta sambandet mellan olika tester (Hassmén & Hassmén, 2008).

För att använda exemplet med vågen och beskriva validitet beskriver Hassmén och Hassmén att syftet att mäta kroppsmassa går utmärkt att applicera med hjälp av personvågen. Att däremot använda vågen för att mäta övervikt utifrån förutsättningen att den som väger mest är den som är mest överviktig, då har vågen en dålig validitet. Det är ju inte alls säkert att den person som väger mest är den som är den som faktiskt är den som lider av mest övervikt (Hassmén & Hassmén, 2008).

2.8 Etisk hänsyn

På grund av hänsyn till respondenterna och deras ålder (15-16 år) har vi valt att låta enkäterna besvaras helt anonymt och på frivillig basis. Enkäterna innehåller inte någon typ av frågor som kan uppfattas som känsliga eller stötande för den personliga integriteten. Därför har vi i samråd med handledare valt att inte söka upp föräldrar eller målsmän för att be om deras tillstånd att genomföra enkäten. Däremot har rektorer och ansvariga lärare informerats och dessa har gett sitt medgivande till undersökningen. För att vidare skydda respondenternas identitet har vi valt att inte namnge de skolor som representeras i studien. Alla enkäter kommer att kasseras efter att studien är slutförd (Forskningsetiska rådet, 2012).

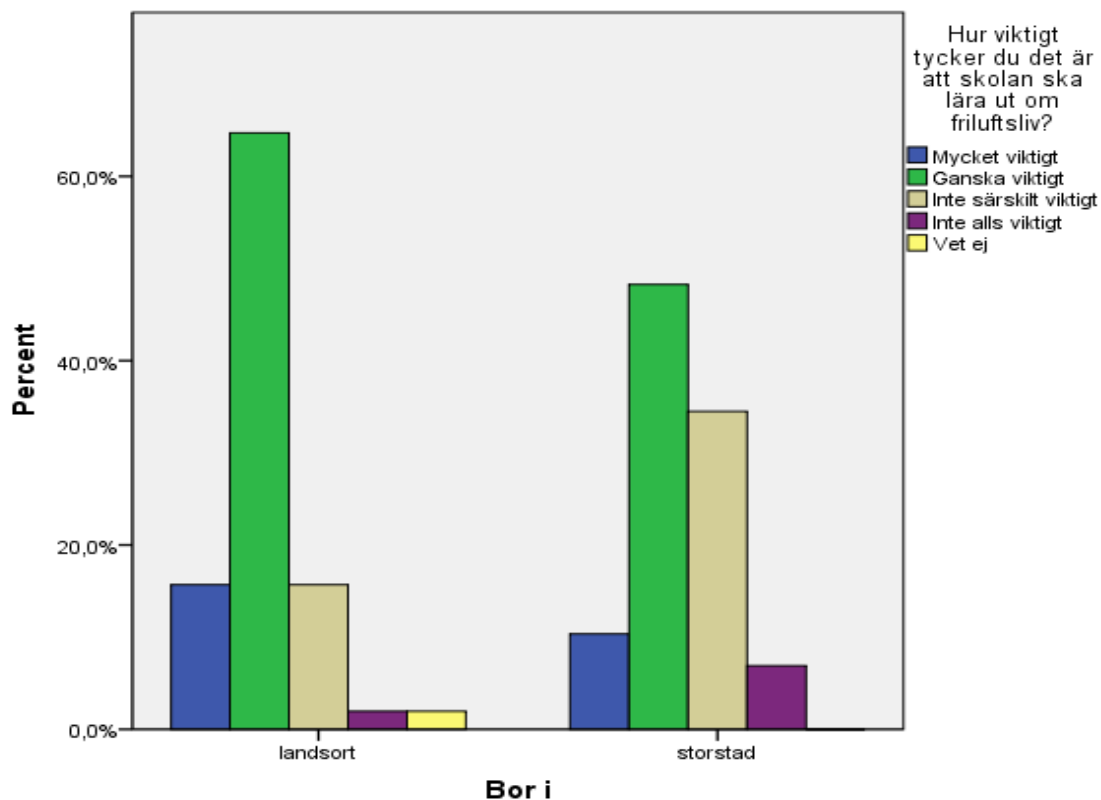
3 Resultat

Här nedan kommer resultatet från enkätundersökningen att redovisas. Resultatet belyser det syfte och de frågeställningar studien utgår ifrån. Nedan följer resultat från den empiri som berör respondenternas attityder. Detta presenteras i form av figurer och tabeller. Resultatet är indelat under två rubriker för att läsaren lättare ska kunna få en översikt över resultatredovisningen. Under den första rubriken behandlas de enkätfrågor som tar upp respondenternas åsikter och attityder till friluftsliv samt friluftundervisningen i skolan. Under den andra rubriken presenteras resultatet från de frågor som berör omfattningen och innehållet

av undervisningen i friluftsliv. I resultatet visas skillnader utifrån respondenternas boendemiljö och kön.

3.1 Elevers åsikter om friluftsliv

Figuren nedan visar resultatet från fråga 1 i enkäten där det frågades hur viktigt det är att skolan lär ut om friluftsliv. Frågan har fem olika svarsalternativ vilka visas i figur 1. Figuren visar resultat utifrån de två respondentgrupperna bosatta i landsort eller storstad.

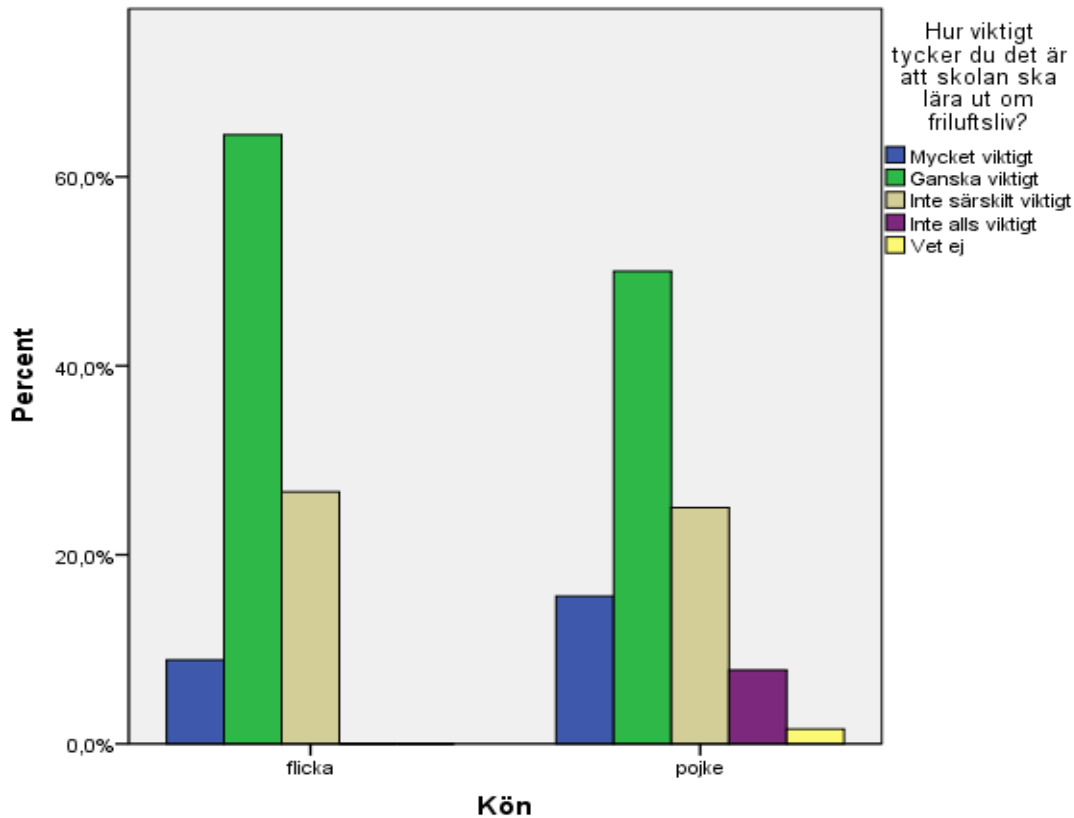

Figur 1. Visar hur viktigt eleverna i respektive ort anser friluftsliv i skolan är (n=109, l=58, s=51).

Figuren visar att en större andel elever från landsort jämfört med storstaden tycker att friluftsliv i skolan är *Mycket viktigt* och *Ganska viktigt*. Det är fler av eleverna i storstaden som anser att friluftsliv i skolan *Inte särskilt viktigt* och *Inte alls viktigt*. Notera att en stapel i diagrammet saknas för elever bosatta i storstad, ingen av eleverna där har svarat alternativet *Vet ej*.

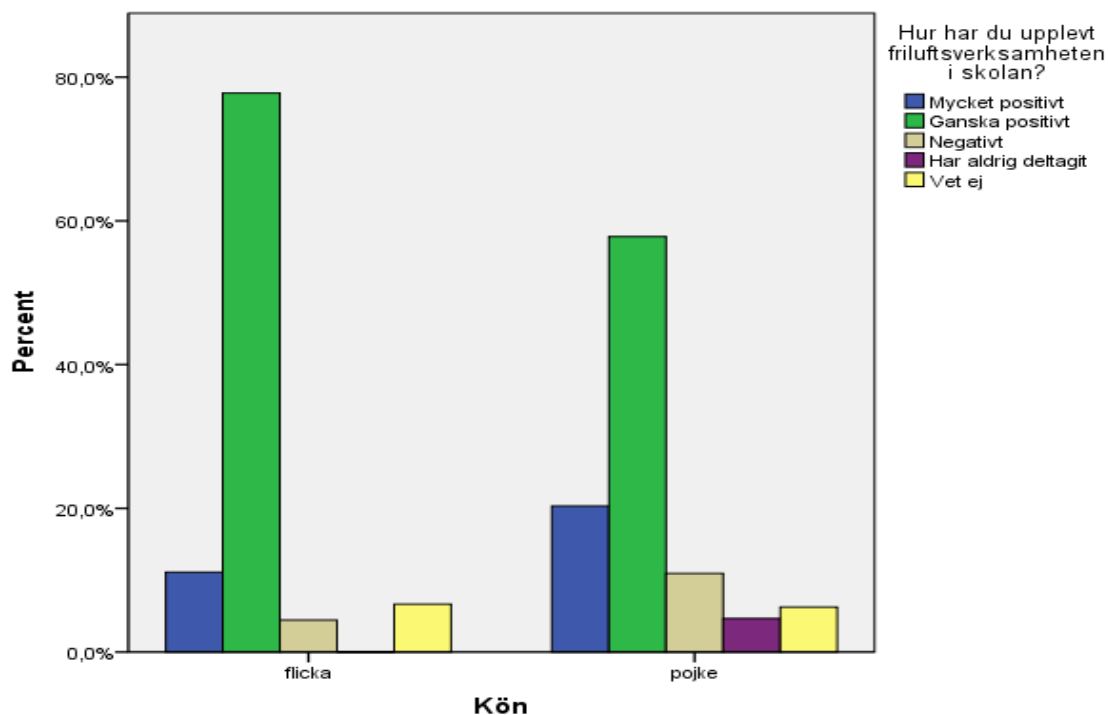
Resultatet i figur 2 är grundat på frågan som tar upp hur viktigt det är att skolan ska lära ut om friluftsliv. Denna fråga är en av de frågor vi ska analysera för att försöka svara på om det finns några åsiktskillnader vad gäller friluftsliv och kön. Här visas hur respondenterna har svarat utifrån vilket kön de har. Frågan har fem olika svarsalternativ.

Figur 2. Visar hur viktigt flickor och pojkar i studien anser att undervisning om friluftsliv är (n=109, f=45, p=64).

Något fler pojkar än flickor anser att friluftsliv är *Mycket viktigt*. Cirka hälften av flickorna och pojkarna anser att friluftsliv är ett *Ganska viktigt* inslag i skolan. Inga flickor har svarat alternativet *Inte alls viktigt* eller *Vet ej*. Ungefär lika stor andel flickor som pojkar anser att det är *Inte särskilt viktigt*.

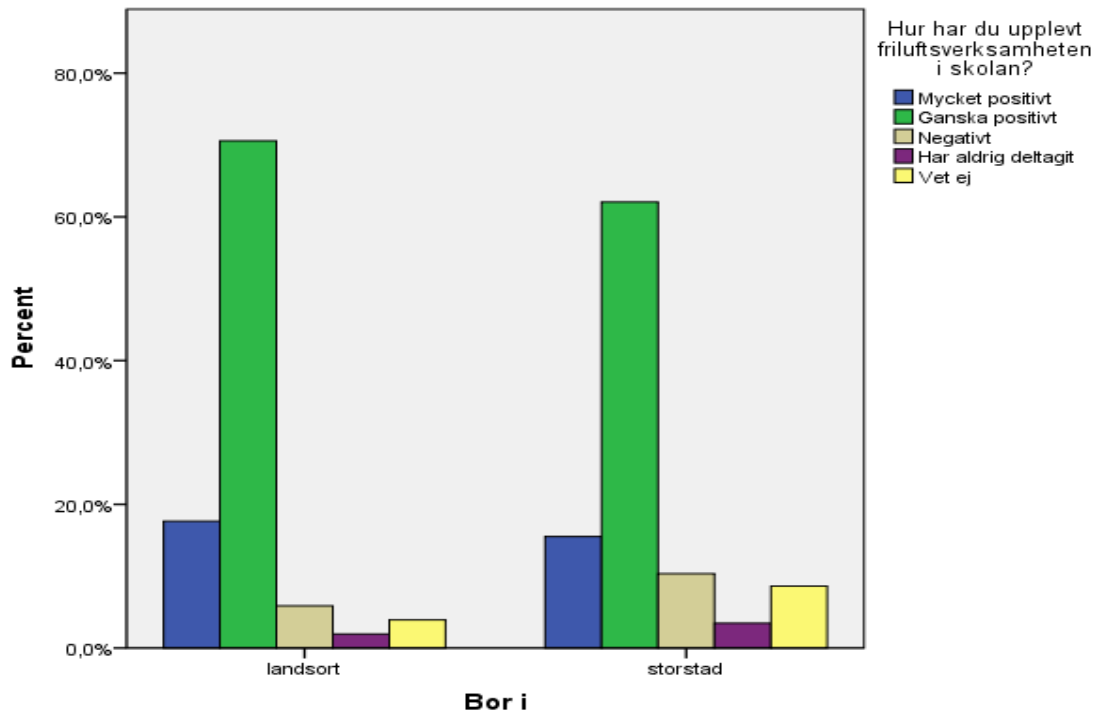
Figur 3 redogör för hur flickor respektive pojkar i vår undersökning har upplevt friluftsverksamheten i skolan. Denna fråga hade fem svarsalternativ. Resultatet visar respondenternas svar utifrån deras kön.

Figur 3. Hur flickor och pojkar har upplevt friluftsverksamheten i skolan (n=109, f=45, p=64).

Fler än hälften av alla flickor och alla pojkar har upplevt friluftsverksamheten i skolan som *Ganska positivt*. Ungefär var femte pojke (20 %) och var tionde flicka (11 %) har upplevt friluftsverksamheten i skolan som *Mycket positivt*. En större andel av pojkarna (11 %) jämfört med flickorna (4 %) har upplevt friluftsverksamheten *Negativt*. Det saknas en stapel i diagrammet vilket beror på att ingen av flickorna har svarat alternativet *Har aldrig deltagit*.

Nästa figur visar hur eleverna från de två olika orterna i studien har upplevt friluftsvksamheten i skolan. Svartalternativen består av *Mycket positivt*, *Ganska positivt*, *Negativt*, *Har aldrig deltagit* samt *Vet ej*.

Figur 4. Hur elever från de olika orterna upplevt friluftsvksamheten i skolan (n=109, l=51, s=58).

Resultatet visar att de allra flesta eleverna (mer än 80 %) från både landsorten och storstaden upplevt friluftsvksamheten i skolan som antingen *Mycket positivt* eller *Ganska positivt*. Av eleverna på landsorten har 6 % upplevt friluftsvksamheten *Negativt* medan motsvarande siffra i storstaden är 10 %.

Här nedan visas en sammanställning från fråga 4, del 1 i vår enkät (se bilaga 1). Enkätfråga 4 består av 40 olika aktiviteter som vi listat som möjliga aktiviteter att förknippa med friluftsliv. I tabellen visas de 10 aktiviteter som eleverna i respektive ort anser vara mest förknippat med friluftsliv. Strecken visar positionering på de aktiviteter som återfinns i båda orterna och ringarna visar de aktiviteter som bara återfinns i en av orterna. De aktiviteter som saknar siffra har samma procentsats som aktiviteten ovanför, därmed hamnar de på samma position.

Tabell 3. De tio aktiviteter som är mest förknippade med friluftsliv i respektive ort (n=109).

Landsort (n=51)	Storstad (n=58)
1. Göra upp eld	1. Vandring i fjällen
2. Vandring i skogen	2. Vandring i skogen
3. Fiske	3. Göra upp eld
4. Laga mat utomhus	4. Fiske
Orientering	Orientering
5. Scouting	5. Scouting
Vandring i fjällen	Övernattning utomhus
6. Jakt	6. Kanotpaddling
Övernattning utomhus	Laga mat utomhus
7. Kanotpaddling	7. Åka längdskidor

Tabell 3 visar de aktiviteter eleverna i studien, förknippar mest med friluftsliv utifrån deras boendemiljö. Nio av tio aktiviteter på tio i topp, finns med på bägge orterna, aktiviteter som finns med på båda orternas tio i topp är sammanlänkade med en linje. Det som skiljer de båda grupperna åt är att de som bor i det som är definierat som landsort finns *jakt* (inringat) med som den sjätte högst rankade aktiviteten och i gruppen definierad som storstad är *åka längdskidor* (inringat) med som den sjunde högst rankade aktiviteten. Topp tre i landsorten är *Göra upp eld*, *Vandring i skogen* och *Fiske*. Topp tre i storstaden är *Vandring i fjällen* följt av *Vandring i skogen* och *Göra upp eld*.

Föregående tabell visar de aktiviteter som mest är förknippade med friluftsliv enligt eleverna. Här nedan ser vi en sammanställning av de fem aktiviteter som eleverna minst förknippar med friluftsliv. Vi har valt att visa de fem lägst rankade aktiviteterna, alltså de fem aktiviteter med minst antal kryss.

Tabell 4. De fem aktiviteter som eleverna minst förknippar med friluftsliv (n=109).

<i>Aktivitet</i>	<i>Andel som <u>inte</u> förknippar aktiviteten</i>	<i>med</i>
<i>friluftsliv (%)</i>		
Parkour*	77	
Skateboarding	76	
Inlinesåkning	74	
Kitesurfing	69	
Snorkling utomhus	67	

---

*="kroppsövningar som bygger på snabb och effektiv förflyttning samt forcering av hinder med endast den egna kroppen som hjälpmedel. Parkour utövas oftast i befintliga stadsmiljöer, där murar, husfasader och andra hinder forceras med bl.a. löpning, hopp, klättring och balansering" (NE, 2012).

Tabell 4 visar de fem aktiviteter respondenterna minst förknippar med friluftsliv. De aktiviteter som nästan 8 av 10 elever inte förknippar med friluftsliv är *parkour*, *skateboarding* och *inlinesåkning*. Nästan 70 % av eleverna anser att *kitesurfing* och *snorkling* inte kan kategoriseras som friluftsliv. Tabellen tar inte hänsyn till boendemiljö eller kön utan visar resultatet från det totala antalet enkäter (n=109).

Med hjälp av enkäten ville vi också ta reda på vilka friluftaktiviteter som var vanligast förekommande under deras fritid, alltså utanför skoltid. Tabell 5 visar de tio mest prövade aktiviteterna under elevernas fritid, uppdelat mellan könen. Strecken visar positionen på de aktiviteter som återfinns hos båda könen och ringarna visar de aktiviteter som bara återfinns hos ett av könen.

Tabell 5. De tio aktiviteter flickor respektive pojkar provat mest under deras fritid (n=109).

Flickor (n=45)	Pojkar (n=64)
1. Vandring i skogen (87 %)	1. Bad utomhus (73 %)
2. Bärplockning (84 %)	2. Vandring i skogen (69 %)
3. Bad utomhus (82 %)	3. Göra upp eld (69 %)
4. Svampplockning (80 %)	3. Fiske (67 %)
Promenad med hunden (80 %)	4. Cykling/mountainbike (66 %)
Åka skridskor (80 %)	5. Åka skridskor (64 %)
5. Övernattning utomhus (78 %)	6. Övernattning utomhus (59 %)
6. Fiske (76 %)	7. Laga mat utomhus (58 %)
7. Inlinesåkning (71 %)	Bärplockning (58 %)
8. Cykling/mountainbike (69 %)	8. Kanotpaddling (50 %)

Tabell 5 visar de tio aktiviteter av 40 möjliga i enkäten som pojkar och flickor mest provat under sin fritid. *Vandring i skogen* och *bad utomhus* ligger båda med i topp tre hos både flickor och pojkar. Utav de tio mest prövade aktiviteterna på fritiden finns sju av dem med på både flickornas och pojkarnas tio i topp. De aktiviteter som finns med på både flickor och pojkars lista är sammanlänkade med hjälp av linjer. Båda könen hade tre särskiljande aktiviteter och de aktiviteterna är inringade i tabellen ovan. Flickorna har inkluderat *Svampplockning*, *Inlinesåkning* och *Promenad med hunden* i topp tio som de mest provade aktiviteterna medan pojkarna har *Göra upp eld*, *Laga mat utomhus* och *Kanotpaddling* som särskiljande aktiviteter på deras topp tio.

Tabell 6 som redovisas nedan är ett resultat av samma fråga som den ovan. Strecken i tabellen sammanbinder de aktiviteter som på båda orterna fanns med på de tio i topp prövade aktiviteterna på elevernas fritid. De inringade aktiviteterna är de som skiljer orternas tio i topp åt.

Tabell 6. De tio mest prövade aktiviteterna på respektive ort (n=109).

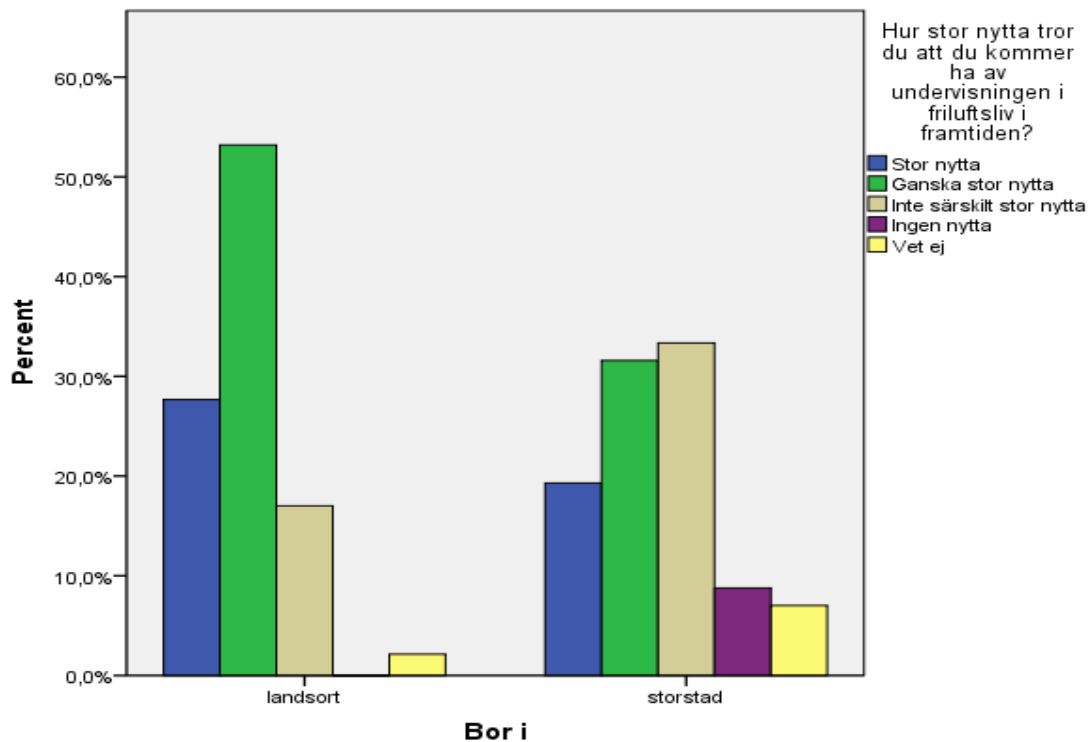

<i>Storstad (n=58)</i>	<i>Landsort (n=51)</i>
1. Bad utomhus (72 %)	1. Vandring i skogen (88 %)
2. Åka skridskor (69 %)	2. Bad utomhus (82 %)
3. Cykling/mountainbike (67 %)	3. Fiske (80 %)
4. Vandring i skogen (66 %)	4. Gör upp eld (80 %)
5. Bärplockning (62 %)	5. Bärplockning (77 %)
Fiske (62 %)	6. Övernattning utomhus (75 %)
6. Övernattning utomhus (60 %)	7. Laga mat utomhus (73 %)
7. Snorkling utomhus (59 %)	Åka skridskor (73 %)
Promenad med hunden (59 %)	7. Cykling/mountainbike (68 %)
8. Svampplockning (57 %)	8. Svampplockning (68 %)

Tabell 6 åskådliggör de tio mest prövade aktiviteterna på respektive ort. Bad utomhus är den mest prövade aktiviteten sammanlagt, på plats nummer ett i storstaden och på plats två i landsorten. Tabellen visar att åtta av de tio olika aktiviteterna finns med både i storstaden och i landsorten.

Den näst sista frågan i enkätundersökningen berör friluftsupervisningens nytta för eleverna i deras framtid. Respondenterna fick värdera nyttograden av friluftsupervisning i skolan med hjälp av fem olika alternativ. Denna fråga är med som en av de som används för att analysera elevernas åsikter om friluftsliv. I figur 5 nedan så visas resultaten från respektive ort.

Figur 5. Vilken nytta eleverna kommer att ha av undervisningen i friluftsliv i framtiden (n=109, l=51, s=58).

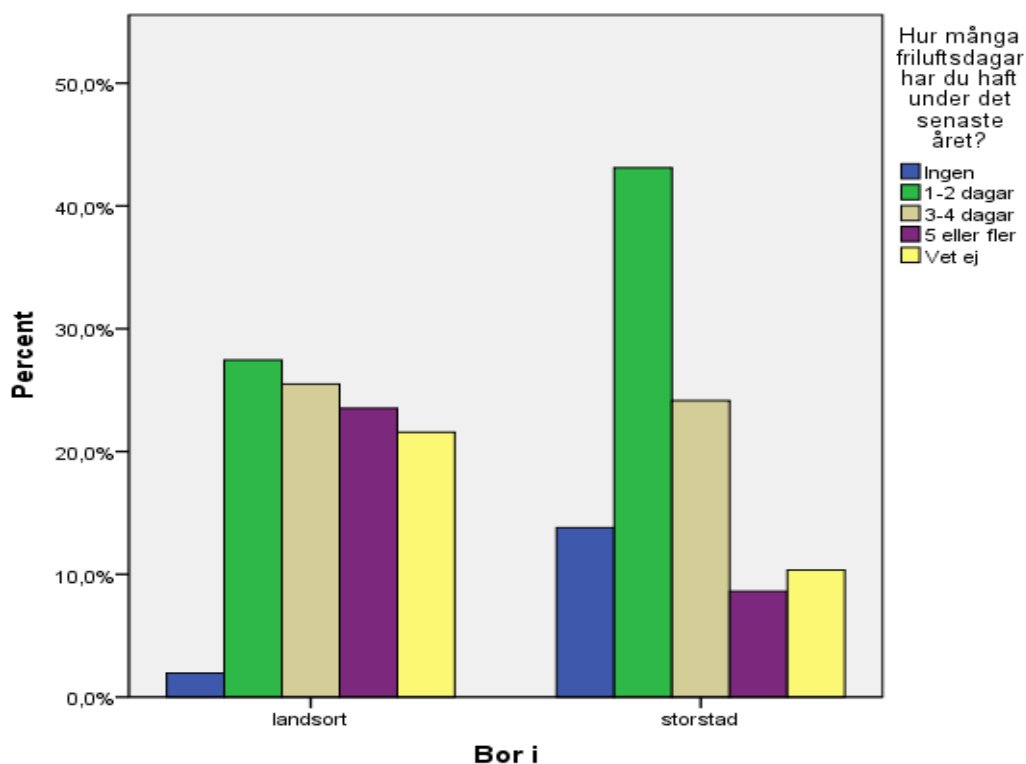
Diagrammet visar att eleverna från landsorten i större utsträckning anser sig ha *Stor nytta* och/eller *Ganska stor nytta* av friluftsupervisningen i framtiden jämfört med de i storstaden. En större andel av eleverna i storstaden (33 %) än de i landsorten (17 %) har svarat att undervisningen i friluftsliv kommer ge *Inte särskilt stor nytta* i framtiden. Samtidigt visar resultatet att 9 % av eleverna svarat *Ingen nytta* i storstaden medan inga elever från landsorten svarat samma alternativ. Stapeln som saknas hos respondenterna i landsorten är *Ingen nytta* då ingen från denna ort svarat detta alternativ.

3.2 Friluftsliv, omfattning och innehåll

Nedan redovisas resultatet från de frågor som berör respondenternas inställning och erfarenhet av friluftsliv, innehåll och omfattning på fritiden och i skolan.

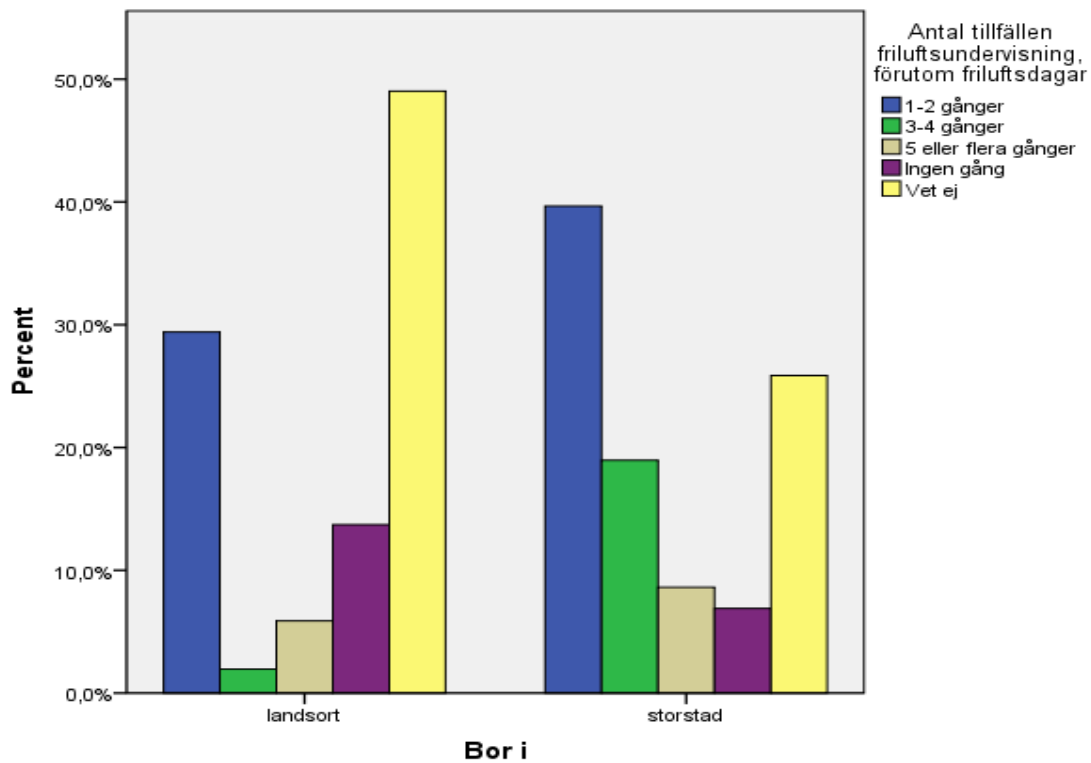
I undersökningen ville vi ta reda på om det skiljer sig åt mellan storstad och landsort vad gäller antalet friluftsdagar. Antalet friluftsdagar är en av faktorerna som påverkar hur vi bedömer omfattning och innehåll för respektive ort. Figuren nedan visar hur landsortseleverna och storstadseleverna svarat på frågan.

Figur 6. Antal friluftsdagar under det senaste året (n=109, l=51, s=58).

Figuren visar att en minoritet (2 %) av eleverna i landsorten och 14 % av eleverna från storstaden inte haft någon friluftsdag under det senaste året. Drygt en fjärdedel av landsortseleverna och knappt hälften av storstadseleverna anser sig ha haft 1-2 friluftsdagar. Ungefär lika stor andel av eleverna från landsorten och storstaden (ca 25 %) säger sig ha haft 3-4 dagar med friluftsliv. Diagrammet visar även att en större andel av eleverna från landsorten jämfört med storstaden anger att de har haft 5 eller fler friluftsdagar.

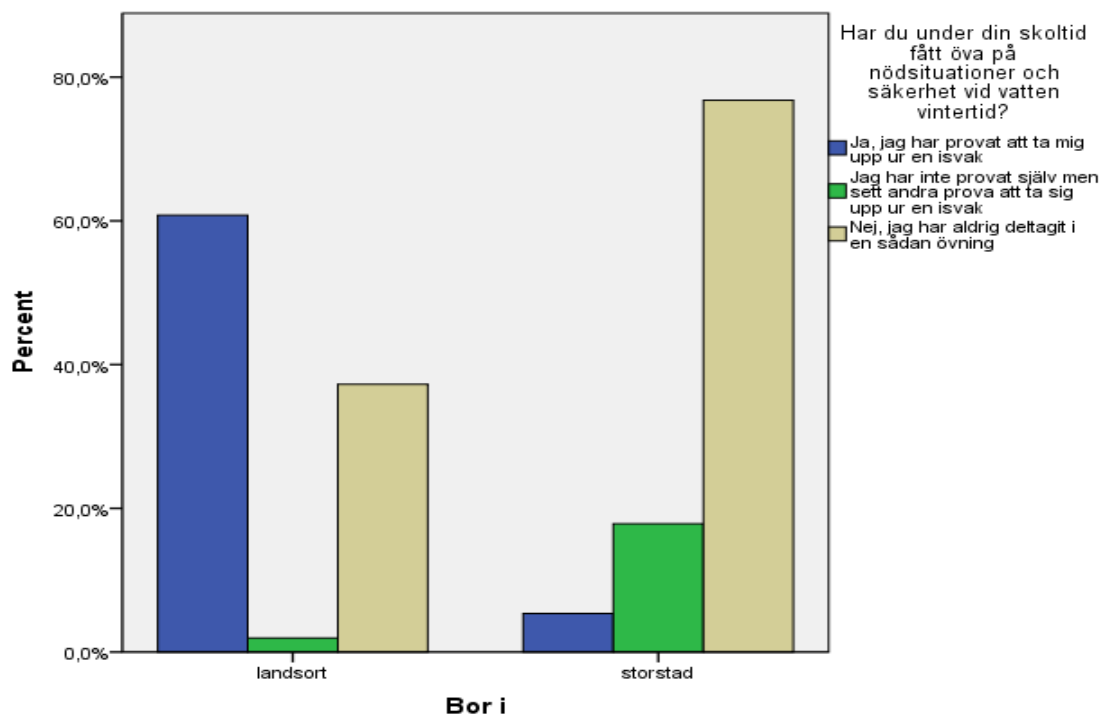
En av frågorna i vår enkät frågar om hur många tillfällen utöver friluftsdagarna som innehållit friluftsupervisning. Denna fråga finns med i studien för att försöka bedöma i vilken omfattning delmomentet friluftsliv finns med i undervisningen på de skolor som genomfört enkäten. Figur 7 visar antal tillfällen som eleverna bedömer sig ha haft friluftsupervisning utöver friluftsdagarna i de olika boendemiljöerna.

Figur 7. Antal tillfällen med friluftsupervisning utöver friluftsdagarna det senaste året (n=109, l=51, s=58).

Figuren visar att en större andel av eleverna i storstaden anser sig ha haft fler tillfällen med friluftsupervisning kontra eleverna i landsorten. Nästan hälften (49 %) av eleverna i landsorten och en fjärdedel (26 %) av eleverna i storstaden *Vet ej* hur många tillfällen med friluftsupervisning de haft.

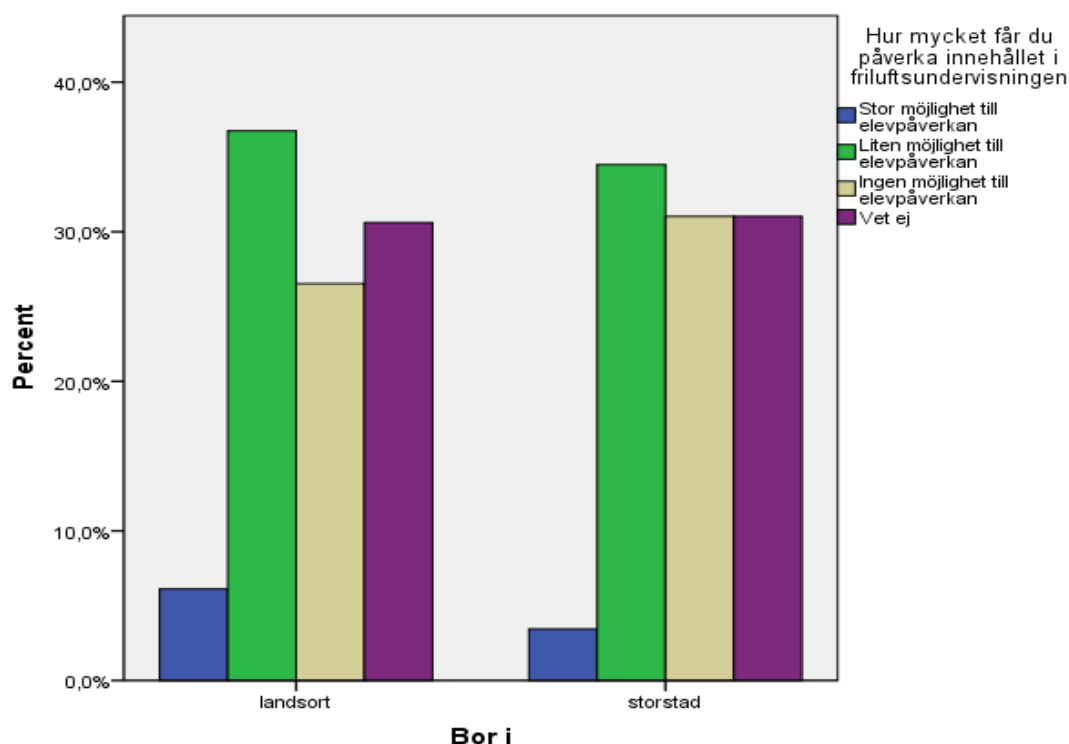
Några frågor i vår enkät behandlar i vilken utsträckning eleverna fått öva på nödsituationer samt fått övning i säkerhet vid vatten vintertid (se bilaga). Dessa frågor är medtagna för att vi ser en tydlig koppling mellan dessa övningar och de mål som finns att uppnå i årskurs nio enligt kursplanen i idrott och hälsa (Skolverket, 2011). Vi var nyfikna på om skolorna i undersökningen, tagit upp nåendemålen i kursplanen på allvar genom att undersöka om/hur de övat på nödsituationer i undervisningen. I figuren nedan redogörs elevernas svar från respektive ort.

Figur 8. Övning i nödsituationer samt säkerhet vid vatten vintertid (n=109, l=51, s=58).

Sammanställningen visar att 61 % av eleverna på landsorten och 5 % av eleverna i storstaden har provat att ta sig upp ur en isvak. Nästan var femte (18 %) av storstadseleverna och 2 % av landsortseleverna *har inte provat själv men sett andra ta sig upp ur en vak*. Av staplarna går även att läsa att 77 % av eleverna i storstaden och 37 % av eleverna i landsorten *aldrig deltagit i en sådan övning*.

Lgr 11 betonar att läraren ska låta alla elever få bidra med inflytande kring undervisningens innehåll, dess form och arbetssätt, detta elevinflytande bör stiga med elevernas mognad och ålder (Skolverket, 2011). På grund av detta finns det med en fråga i enkäten som frågar respondenterna hur mycket de får påverka innehållet i friluftsupervisningen (se bilaga1). Resultatet av frågan finns med nedan i figur 9, i figuren redovisas eleverna från landsort och storstad var för sig.

Figur 9. Elevernas möjlighet att påverka innehållet i friluftsupervisningen. (n=109, l=51, s=58).

Enkätfråga åtta behandlar elevpåverkan inom friluftsupervisningen. Resultatet visar att majoriteten av eleverna från båda orterna anser sig ha *liten* eller *ingen möjlighet* alls att påverka innehållet i friluftsupervisningen. Utav landsortseleverna har 6 % svarat att de har *Stor möjlighet* att påverka friluftsupervisningen, 3 % av storstadseleverna har svarat samma alternativ. Knappt en tredjedel av eleverna på båda skolorna, landsortskolan (31 %) och storstadsskolan (31 %) har svarat *Vet ej* på frågan.

I tabell 7 redovisas hur eleverna i de två olika orterna svarat på frågan om vilka aktiviteter de prövat i skolan. Resultatet i tabellen kommer tillsammans med resterande tabeller och figurer ligga till grund för vår bedömning av hur skolorna i vår studie arbetar med friluftsliv. Strecken visar positionen på de aktiviteter som återkommer i de båda orterna och ringarna visar de aktiviteter som bara återfinns i en av orterna.

Tabell 7. De tio mest prövade aktiviteterna i skolan på respektive ort (n=109).

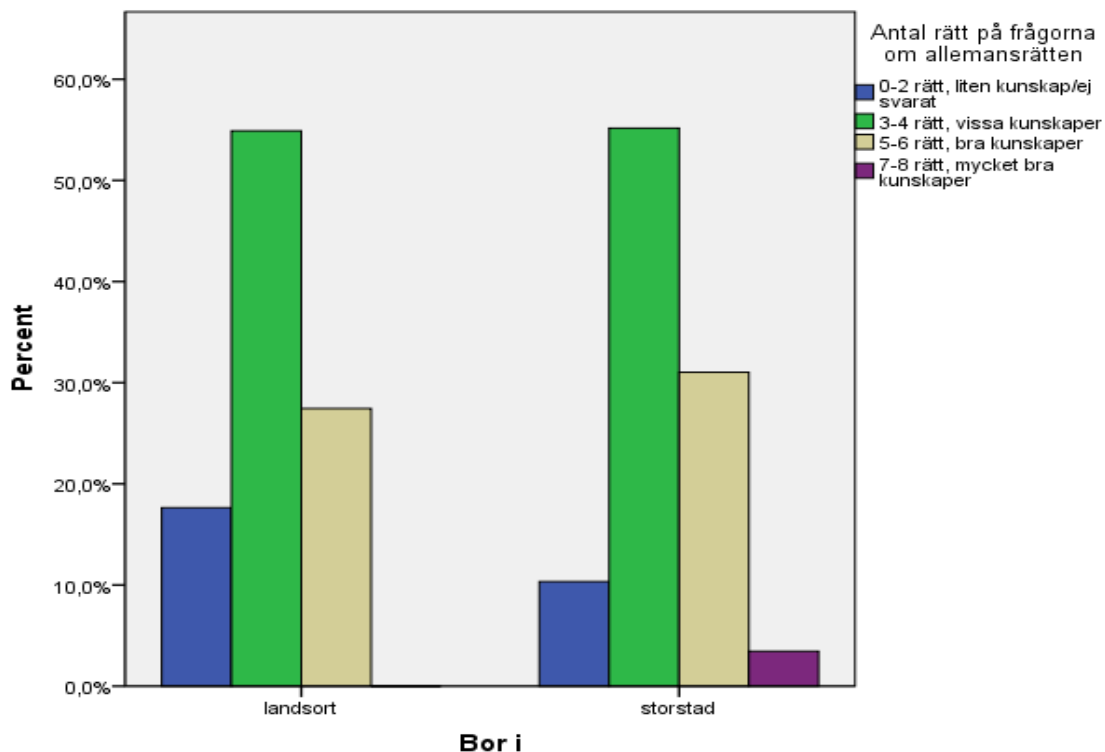

<i>Storstad (m=58)</i>	<i>Landsort (n=51)</i>
1. Orientering (78 %)	1. Orientering (96 %)
2. Åka skridskor (74 %)	2. Vandring i skogen (73 %)
3. Vandring i skogen (64 %)	3. Laga mat utomhus (65 %)
4. Teori om allemansrätten (62 %)	4. Åka skridskor (61 %)
5. Kanotpaddling (57 %)	5. Terränglöpning (53 %)
6. Bad utomhus (52 %)	6. Teori om allemansrätten (51 %)
7. Teori om friluftsteknik (47 %)	7. Göra upp eld (37 %)
8. Utförsåkning/snowboard (41 %)	8. Teori om friluftsteknik (31 %)
Terränglöpning (41 %)	9. Bad utomhus (26 %)
9. Göra upp eld (33 %)	Kanotpaddling (26 %)

I tabell 7 kan vi avläsa att den mest prövade aktivitet i skolan på respektive ort är orientering, då orientering hamnar på plats ett på båda orterna. Resultatet visar även att nio av de 40 olika aktiviteterna i enkäten återfinns på topp tio på båda orterna. I storstaden finns *Utförsåkning/snowboard* med på topp tio medan *Laga mat utomhus* är den aktivitet på landsorten som särskiljer de olika orterna åt.

Den sista frågan i enkätundersökningen består av 8 olika påståenden. Respondenterna fick i uppgift att på dessa påståenden kryssa i om påståendena var rätt eller fel. Beroende på hur många rätt respondenterna fick graderade vi deras kunskap. 0-2 rätt är bedömt som liten kunskap, 3-4 rätt som vissa kunskaper, 5-6 rätt som bra kunskaper och 7-8 rätt som mycket bra kunskaper. Figur 10 visar hur många rätt eleverna i respektive ort fick.

Figur 10. Antal rätt på frågorna om allemansrätten, jämförelse landsort/storstad (n=109, l=51, s=58).

Vid jämförelsen mellan skolorna på hur många rätt de fått på allemansrättsfrågorna visar det sig att majoriteten av eleverna på båda orterna fått 3-4 rätt, *vissa kunskaper*, landsort (55 %) och storstad (55 %). Av eleverna från landsorten har 28 % fått 5-6 rätt medan 31 % av eleverna i storstaden svarat 5-6 rätt. Det var endast elever från storstaden som lyckades uppnå 7-8 rätt (3 % av storstadseleverna) medan ingen elev från landsortsskolan fick 7-8 rätt.

Vid en jämförelse mellan kön och hur de har svarat på våra frågor om allemansrätten visar det sig att flickor och pojkar svarat relativt likartat (se bilaga). Mer än hälften av flickorna och pojkarna hade enligt vårt test 3-4 rätt, *vissa kunskaper*. 27 % av flickorna och 31 % av

pojkar fick 5-6 rätt och bedömningen *bra kunskaper*. I resultatet går att läsa att endast en flicka och en pojke svarat 7-8 rätt, *mycket bra kunskaper*.

4 Diskussion

4.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie är att kartlägga hur elever i årskurs nio från två olika boendemiljöer uppfattar friluftsliv som begrepp samt att kartlägga deras erfarenheter och attityder om friluftsliv. Studien ämnar även att utifrån elevernas perspektiv undersöka friluftslivsundervisningens innehåll och omfattning i ämnet idrott och hälsa. Här kommer de mest relevanta delarna av resultatet att diskuteras utifrån syftet och de uppställda frågeställningarna. Resultatet kommer att diskuteras och sättas i relation till tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna. Först diskuteras resultatet och därefter följer en metoddiskussion.

4.1.1 Kartläggning av hur elever uppfattar friluftsliv

Resultatet från vår studie visar att elever från olika boendemiljöer har en likartad uppfattning om vilka aktiviteter som förknippas mest med friluftsliv. Endast två aktiviteter skilde de olika grupperna bland de tio aktiviteter som rankades högst. Skillnaderna i vad eleverna från de olika boendemiljöerna förknippar med friluftsliv är därmed små.

Vid en jämförelse av vårt resultat med resultatet från undersökningen *Vad är friluftsliv?* (Friluftsliv i förändring, 2008) finner vi att *fjällvandringar, vandra i skog och mark, paddla havskajak, fågelskådning, bada i havet* och *orienteringstävling* befinner sig högst upp på listan utifrån frågan *I vilken utsträckning anser du att följande är friluftsliv?* Detta resultat överensstämmer väl med resultatet vi fått i vår undersökning där eleverna från både landsort och storstad har med *vandring i fjällen, vandring i skog* och *orientering* bland de fem högst rankade aktiviteterna som de förknippar med friluftsliv.

De tio mest provade aktiviteterna tolkar vi även som de tio mest populära aktiviteterna i denna studie. Sammanställningen visar att sju aktiviteter av de tio i topp finns med på både flickornas och pojkarnas lista. *Vandring i skogen* och *bad utomhus* ligger båda två bland de

tre mest populära aktiviteterna hos båda könen. Dessa två aktiviteter är enkla att genomföra och är inte aktiviteter som kräver mycket utrustning eller förberedelse, naturupplevelser som ofta går att göra i närområdet. *Vandring i skogen* och *bad utomhus* är aktiviteter som kan kopplas till det ordinarie eller genuina friluftsliv som Backman (2011) beskriver. Resultatet tyder alltså på att det mest populära friluftslivet för både flickor och pojkar i vår studie är det lättillgängliga och enkla som ger naturupplevelse i närmiljön.

Vid en jämförelse mellan orterna och vad de provat ser vi att åtta av de tio mest populära aktiviteterna är gemensamma för både storstad och landsort. Om vi tittar på topp tre skiljer det sig dock åt en del. I storstaden är *bad utomhus* mest populärt följt av *åka skridskor* och *cykling/mountainbike* medan det i landsorten är *vandring i skogen* i topp följt av *bad utomhus* och *fiske* som delar tredjeplatsen med *göra upp eld*.

Svaren från vår enkät visar att en större andel av eleverna från landsorten jämfört med storstaden tycker att det är *mycket viktigt* eller *ganska viktigt* att skolan undervisar i friluftsliv. Samma fråga visar även att fler av eleverna i storstaden anser friluftsliv i skolan som *inte särskilt viktigt* och *inte alls viktigt* jämfört med landsortseleverna. Dessa skillnader kopplar vi till Bourdieus *habitusbegrepp* då vi tolkar resultaten utifrån att elever bosatta i området *landsort* har vuxit upp med en närmare relation till naturen och en kultur där naturupplevelser och friluftsliv är mer lättillgängligt och har en högre status. Vi tror att det på *landsorten* blir enklare och mer givet att utveckla en smak för och uppskatta friluftsliv jämfört med hur det är i *storstaden*.

Studien visar att en större andel pojkar än flickor anser friluftsliv i skolan som *mycket viktigt* medan fler flickor än pojkar i vår enkät svarat alternativet *ganska viktigt*. Vi tycker oss kunna se tendenser som tyder på att pojkar har lättare för att uttrycka att undervisning i friluftsliv är *inte alls viktig*. Närmare 10 % av pojkarna anser att friluftsliv i skolan inte alls är viktigt medan ingen av flickorna i studien svarade det alternativet.

Hirdmans (2008) teoribildning kring begreppet genuskontrakt skulle kunna tillämpas genom att det beskriver de sociala arv och regler som upprätthåller relationen mellan könen. Kanske är det mer acceptabelt för pojkar att uttrycka sig kritiskt om undervisningen i skolan och dess innehåll medan flickor generellt håller en mer neutral åsiktsposition?

Enkätfråga två berör hur eleverna upplevt friluftsliv i skolan. Resultatet visar att en

majoritet från både landsorten och storstaden upplevt friluftsvksamheten i skolan som positiv. De allra flesta har svarat att de upplevt friluftsvksamheten som *ganska positivt*. Härmed tolkar vi vårt resultat med slutsatsen att det inte är några större skillnader i hur eleverna uppfattar friluftsvksamheten i skolan utifrån de olika boendeorterna.

Vid en jämförelse av hur de olika könen upplevt skolans friluftsvksamhet ser vi att både pojkar och flickor upplevt verksamheten *ganska positivt* till den allra största delen. Cirka 60 % av pojkarna och närmare 80 % av flickorna har svarat detta alternativ. Vidare ser vi att ungefär var femte pojke (20,3 %) och var tionde flicka (11,1 %) svarat att de upplevt friluftsvksamheten *mycket positivt*. Det faktum att så stor andel av eleverna har givit positiv respons till friluftsvksamheten i skolan, går emot vad vi trodde om elevernas attityder till friluftsliv före undersökningen. Vi var inställda på en negativ inställning där man kunde ana att eleverna tyckte att friluftsliv var lite töntigt, långtråkigt och onödigt, särskilt efter att ha läst mycket av den tidigare forskningen kring ämnet. Backman (2011) skriver i sin studie om idrottslärares uppfattning om friluftsliv och elevernas intresse kring det, att friluftsliv inte fyller elevernas behov av stimulans samt att friluftsliv har en viss töntighetsstämpel över sig. Vårt resultat motsäger detta menar vi då över 80 % av alla elever har fått en ganska positiv eller mycket positiv bild av friluftsvksamheten i skolan. Om så stor andel är positiva känns det inte som att det kan vara 'töntigt' att sysselsätta sig med friluftsliv, i vår studie.

4.1.2 Friluftsvundervisningens innehåll och omfattning

Fråga nummer tre i vår enkät (se bilaga 1) frågar efter hur många friluftsdagar eleverna haft under det senaste året. När vi tolkar figur 6 ser vi att eleverna i landsorten anser sig ha haft fler friluftsdagar än vad eleverna i storstaden anser sig ha haft. I Lundvalls antologi (2011) beskrivs hur man redan på 1950-talet ville ge extra tid till skolans friluftsvksamhet i städerna på grund av de växande skillnaderna mellan ungdomar från staden och från landsbygden. I vår studie kan vi se tendenser som visar att man i landsorten har fler antal friluftsdagar än i storstaden. Vi tror att detta beror på att tillgängligheten till naturen är större i landsorten jämfört med storstaden, och att det därför inte krävs samma planering och ekonomiska resurser för att utöva friluftsvaktiviteter. En fråga man kan ställa här är om det kanske vore på sin plats att återigen (som i tidigare läroplaner) ange direktiv för antalet friluftsdagar att nå en större likvärdighet i undervisningen på ett nationellt plan (Lundvall, 2011).

Figur 7 behandlar antalet tillfällen med friluftsupervisning utöver friluftsdagarna under det senaste året. Här kan vi se att eleverna i storstaden i vår studie anser sig få fler antal tillfällen med friluftsupervisning än de i landsorten. Resultatet visar även att eleverna har svårt att tolka vad friluftsupervisning utanför friluftsdagar kan vara, då närmare hälften av eleverna i landsorten och ungefär var fjärde elev i storstaden svarat *vet ej* på vår enkät. Vår tolkning av resultatet är att det i en storstad kan vara svårt med praktiskt friluftsliv utifrån de givna förutsättningarna. Traditioner på skolor och lärarens enskilda erfarenhet och intresse tror vi är andra avgörande aspekter kring vilken omfattning friluftslivsupervisning bedrivs på i skolan. Vi har tidigare nämnt problematiken med forskning som visar att idrottslärare uppskattar moment av friluftsliv i lärarutbildningen men att det är svårt att implementera moment av friluftsliv i sin yrkespraktik (Lundvall, 2011).

Den mest prövade aktiviteten i skolan på båda orterna är orientering (se tabell 7), i landsorten svarade 96 % av eleverna att de prövat orientering i skolan medan 78 % av storstadseleverna prövat orientering. I resultatet från fråga fyra i enkäten kan vi se att nio av de tio mest prövade aktiviteterna i skolan finns med på båda orterna. De aktiviteter som särskiljer storstad och landsort är att *utförsåkning/snowboard* är med topp tio i storstaden medan *laga mat utomhus* tagit en plats topp tio i landsorten. Att orientering är med som den mest prövade aktiviteten i skolan stämmer överens med mycket av den tidigare forskningen(REF!).

Trots att denna studie syftar att i första hand lyfta fram elevers perspektiv tror vi att lärarens inverkan på undervisningens utformning bör nämnas i diskussionen, angående undervisningens innehåll och omfattning. Med detta menar vi varje enskild lärares personliga prägel som spelar in för hur undervisningen ser ut. Intressen, erfarenheter, kunskaper och andra faktorer spelar in för hur en lärare väljer att prioritera och planera sin undervisning. Alla idrottslärare har förmodligen inte ett genuint intresse för friluftsliv och det är avgörande för friluftsupervisningens innehåll och omfattning. Habitus begreppet kan också tillämpas på hur lärares uppväxtvillkor och kulturella bakgrund påverkar deras profession. Om en idrottslärare under sin uppväxt varit sysselsatt med bollspel och idrott med en stor tävlingsinriktning och knappt alls kommit i kontakt med naturupplevelser inriktade på friluftsliv, påverkar detta bemötandet av friluftsliv som fenomen under lärarutbildning och vidare i arbetslivet. En av de forskare vi tidigare presenterat i studien ställer den didaktiska frågan hur man som lärarutbildare agerar för att konvertera studenters sociala och kulturella kapital in det nya

fältet, i detta fall, friluftsliv (Hård af Segerstad, 2011).

En av våra frågor i enkäten undersöker i vilken omfattning eleverna upplever att de får vara med att påverka innehållet i friluftslivsundervisningen, se figur 9. Resultatet visar att det är få elever oavsett boendemiljö som anser sig ha en stor möjlighet att påverka innehållet i friluftslivsundervisningen. Det går inte att se några större skillnader mellan orterna för övrigt. I Lgr 11 (Skolverket, 2011) går att läsa att läraren på skolan ska låta alla elever få bidra med inflytande kring undervisningens innehåll, arbetssätt och form, detta inflytande bör även stiga med elevens mognad och ålder.

Den sista frågan i vår enkät är ett test där eleverna har fått svara på åtta frågor om allemansrätten, där de ska svara på om påståendena är rätt eller fel. Vid analysen av deras svar ser vi att de båda orternas elever svarat väldigt likartat, se figur 10. Majoriteten av eleverna fick på båda orterna mellan 3-4 rätt, vilket enligt vår bedömning motsvarar *vissa kunskaper* om allemansrätten. Värt att nämna utöver detta är att båda de eleverna som fått 7-8 rätt går på skola i storstaden.

4.2 Metoddiskussion

Studien som vi genomfört är gjord med hjälp av en kvantitativ metod där vi använt oss av enkäter. Esaiasson et al (2009) menar att fördelen med kvantitativ metod är att den sparar tid samtidigt som den på samma gång ger svar från ett stort antal personer. Vidare undviks i kvantitativa studier ”intervjuareffekten” som kan bli ett problem vid samtalsintervjuer, då personen som intervjuas kan påverkas av intervjuaren medvetet eller omedvetet.

Enkäten är framarbetad i flera etapper. Innan vi påbörjade vårt arbete med enkätfrågor gick vi igenom tidigare kvantitativ forskning inom friluftsliv för att få tips till bra frågor och svarsalternativ. Litteratur i form av metodböcker gav också vägledning innan vi gjorde ett första försök till enkät. Efter första handledningen blev vi uppmanade att ändra i de enkätfrågor vi tillverkat, både vissa frågor och svarsalternativ var i behov av justering. När justeringarna var gjorda lät vi några vänner testa enkäten. Även de i pilotstudien hade synpunkter på enkäten och än en gång justerade vi våra frågor och svarsalternativ. Att vi i flera steg gjort om enkäten med hjälp av handledare och pilotstudiens synpunkter har gjort enkäten mer lättömlig och användarvänlig.

Då några av våra enkätfrågor liknar enkätfrågor från tidigare studier får vi också möjligheten att jämföra våra resultat med tidigare forskning, vilket kan vara intressant.

Enkäterna har fyllts i av elever i årskurs nio från två olika orter, en storstad och en landsort. Eleverna i landsorten är fördelade på fyra olika klasser i en och samma högstadieskola. Tillfället för enkätundersökningen i landsorten sammanföll med en luciaövning på skolan. På grund av detta var ett flertal i varje klass frånvarande. Eftersom att vi i studien behövde minst 100 enkäter (50 stycken från varje ort på inrådan av handledare) krävdes det enkätutlämning i fyra klasser för att nå över 50 ifyllda enkäter från landsorten. Sammanlagt så svarade 51 stycken elever på enkäten i landsorten.

I storstaden har fyra olika klasser svarat på våra frågor, fördelat på två olika skolor i samma stadsdel. Att eleverna i storstaden kommer ifrån två olika skolor beror på att den första skolan som vi gjorde enkäten vid endast hade två klasser i årskurs nio och därför nådde vi inte upp till det antal ifyllda enkäter vi ville (50). Idrottsläraren på den första skolan hade sin tjänst uppdelad på två skolor, så vi fick med hjälp av honom dela ut enkäter till ytterligare två klasser senare under samma vecka. När alla fyra klasserna i storstaden fyllt i enkäterna hade vi 58 enkäter att analysera. Totalt sett grundar sig vår studie på 109 enkäter, 51 enkäter från landsorten och 58 enkäter från storstaden.

Urvalet i studien kan ses som ett bekvämlighetsurval eftersom de skolorna vi använt oss av har personal som vi sedan tidigare känner eller kommit i kontakt med (Esaiasson et al, 2009). Med hjälp av dessa kontakter godkändes vår undersökning och enkäten kunde delas ut.

I studien svarade sammanlagt 45 flickor (41 %) på enkäten och 64 pojkar (59 %). Snedfördelningen mellan könen i vår undersökningsgrupp är en svaghet i studien. Det var främst på landsorten pojkarna bestod av en större andel jämfört med flickorna, då det från landsorten deltog 33 pojkar (65 %) och 18 flickor (35 %). Snedfördelningen mellan könen på landsorten tror vi kan bero på den luciaövning som vid enkätundersökningen pågick. Enligt tradition brukar fler flickor än pojkar medverka i luciatåg och därför saknades troligen fler flickor än pojkar då vi var där.

Den totala summan respondenter uppgick till 109 elever, det gör att urvalet inte kan bli representativt samtidigt som urvalet är för litet för att resultaten ska kunna generaliseras. Enligt Stukát (2011) är det tidskrävande och dyrt att genomföra representativa urval och vi

anser att vi med våra begränsade resurser och begränsat med tid inte hade möjlighet att göra ett representativt urval.

Reliabiliteten i vår studie stärks genom att den genomfördes under en kort tidsperiod och under likartade förutsättningar. Eleverna svarade på vår enkät i sina klassrum på skolan och under vår uppsikt, vilket också stärker reliabiliteten. Validiteten i vår studie är sammankopplad med de enkätfrågor vi utformat. Vi har därför försökt göra enkäten så lättbegriplig och enkel att förstå och fylla i som möjligt. Frågorna i enkäten som används i studien är frågor som vi komponerat själva. Det innebär att de inte prövats förut och detta kan bidra till att reliabiliteten i studien försvagas. Innan enkäten användes i studien har den även prövats i en mindre pilotstudie som innebar att ett antal personer fick fylla i den och därefter ge synpunkter om hur enkäten kunde förbättras. Enkäten bearbetades efter pilotstudien i flera omgångar och ett flertal metodböcker har legat till grund för utformningen av frågorna.

Vad gäller studiens svaga sidor i övrigt är det svårt att peka på några generella tendenser enbart utifrån ett hundratal enkäter. Enkäten i sig har också brister vilket visade sig efter undersökningens genomförande. Vissa av frågorna (5, 7 och möjligtvis 6) har efter svaren att döma varit svåra att förstå för vissa av respondenterna och detta påverkar resultatet. Det får vi ta på oss eftersom vi själva utformat enkäten.

Styrkan med studien är den omfattande statistik som 109 enkäter och 10 frågor har bidragit med. Statistikprogrammet SPSS ger också stora möjligheter att behandla och redovisa statistik med proffskvalitet (Stukát 2011). Vi anser också att studien har ett tydligt syfte baserat på en relevant problemformulering. Att studien riktar sig mot elever och inte lärare kan vara både en styrka och en svaghet. Lärare har givetvis ett större inflytande över undervisningen men som tidigare nämnts uttrycks det klart i läroplanen (Skolverket, 2011) att elever ska kunna utöva ett inflytande över undervisningen. Mycket av den tidigare forskningen och de uppsatser vi läst inriktar sig mot lärare (ofta genom kvalitativa studier) och därför såg vi ett större behov att fylla genom att inrikta oss på elever.

4.3 Didaktisk relevans

Som lärare i ämnet idrott- och hälsa kommer vi i framtiden att tillsammans med kollegor och elever arbeta mycket med friluftslivsundervisning. Eftersom att friluftsliv och utevistelse är ett av tre obligatoriska moment i kursplanen för idrott- och hälsa är det relevant för oss att fördjupa oss kring vad friluftsliv är samt hur friluftsliv upplevs ur ett elevperspektiv. Arbetet vi genomfört har gett oss en tydligare bild av forskningen som gjorts inom friluftsliv och en större inblick i den nya kursplanen i ämnet idrott- och hälsa (Skolverket, 2011). Detta kommer ge oss en större trygghet i delmomentet friluftsliv i vår framtida profession som idrottslärare. Vi har också fått en bild av hur elever ser på undervisningen i friluftsliv, det kan ge oss ingångar att ta fram olika former för undervisningen i friluftsliv.

4.4 Vidare forskning och avslutande reflektion

Om vi hade haft mer tid till vårt förfogande hade det varit möjligt att diskutera resultatet mer ingående och i en större omfattning. Ett förslag till vidare forskning är att undersöka hur idrottslärare arbetar för att utnyttja närmiljön och de möjligheter som finns i form av samarbete med föreningar och organisationer i utformningen av undervisningen i friluftsliv.

Vår erfarenhet av lärarutbildningen är att den har stort fokus på det exklusiva friluftslivet, exempelvis fjällvandring och utförsåkning. Vi efterlyser mer enkla didaktiska förslag att arbeta med friluftsliv i den vardagliga undervisningen och som är genomförbart i närmiljön. Vi skulle också gärna se att olika moment förknippade med friluftsliv kunde beskrivas mer detaljerat i kursplanen för att på så sätt underlätta undervisningsplaneringen för idrottslärare.

Referenser

Backman, E. (2004). Friluftsliv i skolan. I H. Larsson & K. Redelius (Red.) *Mellan nytta och nöje. Bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan.

Bourdieu, P. (1984). *Distinction - A social critic of the judgement of taste*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Engström, L- M. (2010). *Smak för motion: Fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2009). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts förlag

Friluftsgruppen. (1999). *Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer*. Kulturdepartementet.

Friluftsliv i förändring. (2008) *Vad är friluftsliv?* Friluftsliv i förändring: Örnsköldsvik

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Hirdman, Y. (2008). *Genus - om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber.

Hård af Segerstad, K. *Friluftsliv för alla*, i Lundvall, S (red). (2011) *Lärande i friluftsliv: perspektiv och ämnesdidaktiska exempel* (s 69-83). Stockholm: Gymnastik och Idrottshögskolan .

Larsson, H. & Meckbach, J. *Idrottsdidaktiska utmaningar*. (2007). Stockholm: Liber

Lundvall, S. (Red). (2011) *Lärande i friluftsliv: perspektiv och ämnesdidaktiska exempel*.

Stockholm: Gymnastik och Idrottshögskolan.

Rienecker, L., & Stray Jørgensen P. (2008). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm. Liber.

Sandell, K., Arnegård, J. & Backman, E. (2011) *Friluftssport och äventyrsidrott. Utmaningar för lärare, ledare och miljö i en föränderlig värld*. Lund: Studentlitteratur.

Sandell, K. & Sörlin, S. (Red.). (2008). *Friluftshistoria - från 'härdande friluftsliv' till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Andra upplagan. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skolöverstyrelsen. (1980). *Läroplan för grundskolan*. Utbildningsförlaget, Stockholm.

Öhman, M. & Öhman, J. (2011). Kroppen i friluftslivet. I K, Sandell, J, Arnegård, E, Backman (Red.). *Friluftssport och äventyrsidrott. Utmaningar för lärare, ledare och miljö i en föränderlig värld*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Backman, E. (2004). *Är det inne att vara ute?*

<http://gih.diva-portal.org/smash/searchlist.jsf?searchtype=postgraduate&issn=1652-2869>

Hämtad 2012-12-01

Forskningsetiska rådet. (2012). *Forskningsetiska principer*.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Hämtad 2012-12-01

Friluftsforskning. (2012). *Forskning om friluftsliv*.

<http://www.friluftsforskning.se/forskning.4.6983d52510f51a3d56e8000615.html>

Hämtad 2012-11-26

Gymnastik och idrottshögskolan. (2004). *Skola - Idrott – Hälsa*.

<http://www.gih.se/FORSKNING/Forskningsgrupper/Pedagogik/Pagaende-projekt/Skola---Idrott---Halsa/> Hämtad 2012-12-02

Göteborgs stad, (2012). *Göteborgsbladet*.

<http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf> Hämtad den 2012-12-13

Höckert, S. & Pamelius, M. (2012). *Ut och njut!: En jämförelse av 15-åringars friluftsvanor 2001 och 2007* (Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för idrotts- och hälsovetenskap, Gymnastik och idrottshögskolan. <http://www.uppsatser.se/uppsats/cc7fcc72f3/> Hämtad den 2012-11-27

Nationalencyklopedin, (NE). (2012). *Pierre Bourdieu*.

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/pierre-bourdieu> Hämtad 2012-12-10

Nationalencyklopedin,(NE). (2012). *Genuskontrakt*.

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/genuskontrakt> Hämtad 2012-12-12

Nationalencyklopedin, (NE). (2012). *Parkour*.

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/parkour> Hämtad 2012 - 12-16

Regionförbundet, Jönköpings län. *Länet i siffror 2012*.

http://www.regionjonkopning.se/web/lanet_i_siffror.aspx Hämtad 2012-12-13

Riksidrottsförbundet. (2003). *Idrott, kön och genus – en kunskapsöversikt*.

http://dspace.mah.se/dspace/bitstream/handle/2043/8006/2003_1.pdf;jsessionid=093E240F645495BDBC5F51C4D7094C8F?sequence=2 Hämtad 2012-12-17.

Riksidrottsförbundet. (2009). *RF:s stadgar. I lydelse efter RF-stämman 2009*.

http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_2510/ImageVaultHandler.aspx Hämtad 2012-11-29

Skolinspektionen. (2010), *Mycket idrott och lite hälsa*.

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/slutrappport-flygande-tillsyn-idott.pdf> Hämtad 2012-11-29

Skolverket. (2000). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94.*

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1069 Hämtad den 2012-11-29

Skolverket. (2011), *Läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.*

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575 Hämtad 2012-11-28

Bilaga 1

Frågeformulär om friluftsliv

Din medverkan är frivillig och frågeformuläret är anonymt (du ska inte skriva ditt namn).
Tack för din medverkan!

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Jag är en: Flicka Pojke

Vilken skola går du på: _____

1. Hur viktigt tycker du det är att skolan ska lära ut om friluftsliv?

Kryssa i ett alternativ.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte särskilt viktigt
- Inte alls viktigt
- Vet ej

2. Hur har du upplevt friluftsverksamheten i skolan?

Kryssa i ett alternativ.

- Mycket positivt
- Ganska positivt
- Negativt
- Har aldrig deltagit
- Vet ej

3. Hur många friluftsdagar har du haft under det senaste året?

Kryssa i ett alternativ.

- Ingen
- 1 – 2 dagar
- 3 – 4 dagar
- 5 eller fler
- Vet ej

4. Vilka av dessa aktiviteter...

	förknippar du med friluftsliv	har du prövat på fritiden	har du prövat i skolan
<i>Du kan sätta flera kryss på samma rad.</i>			
Bärplockning	☐	☐	☐
Svampplockning	☐	☐	☐
Fiske	☐	☐	☐
Jakt	☐	☐	☐
Promenad med hunden	☐	☐	☐
Vandra i skogen	☐	☐	☐
<hr/>			
Cykling/mountainbike	☐	☐	☐
Orientering	☐	☐	☐
Terränglöpning	☐	☐	☐
Klättring (utomhus)	☐	☐	☐
Geocaching	☐	☐	☐
Ridning (utomhus)	☐	☐	☐
<hr/>			
Laga mat utomhus	☐	☐	☐
Göra upp eld	☐	☐	☐
Teori om allemansrätten	☐	☐	☐
Teori om friluftsteknik	☐	☐	☐
Fågelskådning	☐	☐	☐
Scouting	☐	☐	☐
<hr/>			
Vandring i fjällen	☐	☐	☐
Åka skridskor	☐	☐	☐
Åka längdskidor	☐	☐	☐
Utförsåkning/snowboard	☐	☐	☐
Långfärdsskridskor	☐	☐	☐
Övernattning utomhus	☐	☐	☐
<hr/>			
Skateboarding (utomhus)	☐	☐	☐
Parkour	☐	☐	☐
Inlinesåkning (utomhus)	☐	☐	☐
Snorkling	☐	☐	☐
Bad utomhus	☐	☐	☐
Segling	☐	☐	☐
<hr/>			
Surfing	☐	☐	☐
Kitesurfing	☐	☐	☐
Vindsurfing	☐	☐	☐
Kanotpaddling	☐	☐	☐
Kajakpaddling	☐	☐	☐
Forspaddling	☐	☐	☐
Annat: _____			

5. Vid hur många tillfällen har du under det senaste året fått friluftsupervisning i skolan förutom friluftsdagar?
(Till exempel göra upp eld, promenad i naturen, undervisning om allemansrätten)
Kryssa i ett alternativ

- 1-2 gånger
3-4 gånger
5 eller flera gånger
Ingen gång
Vet ej

6. Har du under din skoltid fått öva på nödsituationer och säkerhet vid vatten vintertid?
Kryssa i ett alternativ.

- Ja, jag har provat att ta mig upp ur en isvak
Jag har inte provat själv men sett andra prova att ta sig upp ur en isvak
Nej, jag har aldrig deltagit i en sådan övning

7. Har du under din skoltid fått öva på nödsituationer i en simhall eller sjö?
Du kan sätta flera kryss.

- Jag har övat livräddning med docka
Jag har inte provat själv men sett andra övat livräddning med docka
Nej, jag har inte deltagit i en livräddningsövning med docka
Jag har provat att använda isdubbar för att ta mig upp på en flotte
Nej, jag har inte provat att använda isdubbar för att ta mig upp på en flotte

8. Hur mycket får du som elev vara med och påverka innehållet i friluftsupervisningen?
Kryssa i ett alternativ.

- Stor möjlighet till elevpåverkan
Liten möjlighet till elevpåverkan
Ingen möjlighet till elevpåverkan
Vet ej

9. Hur stor nytta tror du att du kommer att ha av undervisningen i friluftsliv i framtiden?

Kryssa i ett alternativ.

Stor nytta	☐
Ganska stor nytta	☐
Inte särskilt stor nytta	☐
Ingen nytta	☐
Vet ej	☐

10. Hur bra kan du allemansrätten?

Kryssa i rätt eller fel efter varje påstående.

	Rätt	Fel
Din hund får springa utan koppel i skogen under sommaren.	☐	☐
Du får rida med din häst på privat väg.	☐	☐
Du får fiska i havet utan tillstånd/fiskekort.	☐	☐
Du får göra upp eld under sommaren.	☐	☐
Du får köra moped på stigar i skogen.	☐	☐
Du får gå över en åker.	☐	☐
Du får plocka blommor, bär och svamp.	☐	☐
Du får tälta tre nätter utan markägares tillstånd.	☐	☐

Stort tack för att du har hjälpt till och medverkat!

Marcus och Jonas
Göteborgs Universitet